

CHASSAGNOU in DRUGI v. FRANCIJA
(Eur. Court H.R., 29.4.1999, Reports 1999-III)

V zadevi Chassagnou in drugi proti Franciji je Evropsko sodišče za človekove pravice, ki je zasedalo v skladu s členom 27 Konvencije za varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin (»Konvencija«) kot je spremenjena s Protokolom št. 11 1 in ustreznimi določili Poslovnika Sodišča 2, kot veliki senat v naslednji sestavi sodnikov:

g. L. WILDHABER, predsednik,
ga. E. PALM,
g. L. CAFLISCH,
g. J. MAKARCZYK,
g. P. KRIS,
g. J.-P. COSTA,
g. W. FUHRMANN,
g. J. JUNGWIERT,
g. M. FISCHBACH,
g. B. ZUPANČIČ,
ga. N. VAJIĆ,
ga. W. THOMASSEN,
ga. M. TSATSA-NIKOLOVSKA,
g. T. PANTIRU,
g. A. BAKA,
g. E. LEVITS,
g. K. TRAJA
in tudi
ga. M. DE BOER-BUQUICCHIO, namestnica vodje sodne
pisarne

in se posvetovalo na nejavnih sejah dne 16. decembra 1998, 6. januarja 1999 in 17. marca 1999,

izreklo naslednjo sodbo, ki je bila sprejeta na zadnji, zgoraj omenjeni datum:

POSTOPEK

1. Zadeve Chassagnou in drugi proti Franciji, Dumont in drugi proti Franciji ter Montion proti Franciji je predložila Sodišču, ustanovljenem v skladu s prejšnjim členom 19 Konvencije 3, Evropska komisija za človekove pravice (»Komisija«) dne 15. decembra 1997 (zadeva Chassagnou in drugi) in dne 16. marca 1998 (zadeve Dumont in drugi ter Montion), v trimesečnem roku kot je to določeno v prejšnjih členih 32 § 1 in 47 Konvencije. Temeljijo na na treh pritožbah (št. 25088/94, 28331/95 in 28443/95) proti Republiki Franciji, ki jih je deset francoskih državljanov vložilo pri Komisiji v skladu s prejšnjim členom 25. Prvo od teh pritožb so dne 20. aprila 1994 vložili: ga. Marie-Jeanne Chassagnou, g. René Petit in ga. Simone Lasgrezas, drugo dne 29. aprila 1995 g. Léon Dumont, g. Pierre Galland, g. André Galland, g. Edouard Petit (že pokojen), g. Michel Petit in g. Michel Pinon, tretjo pa ga. Joséphine Montion dne 30. junija 1995.

Predlog Komisije se navezujejo na prejšnja člena 44 in 48 ter na deklaracijo, s katero Francija priznava obvezno pristojnost Sodišča (prejšnji člen 46). Predmet predloga je pridobiti odločitev o tema, ali dejstva zadeve razkrivajo kršitev obveznosti s strani tožene države, ki izhajajo iz členov 9, 11 in 14 Konvencije ter člena 1 Protokola št. 1.

2. V odgovor na povabilo ki je bilo poslano v skladu s členom 33 § 3 (d) Poslovnika sodišča A 4, so pritožniki izjavili, da želijo sodelovati v postopkih in so določili skupnega odvetnika, (prejšnji člen 30).

3. Dne 27. marca 1998 je g. R. Bernhardt, v tistem času predsednik Sodišča, odločil, da zadevi Dumont in drugi proti Franciji ter Montion Montion proti Franciji dodeli Senatu, ki je že bil sestavljen za sodno obravnavo zadeve Chassagnou in drugi proti Franciji.

4. Dne 26. junija 1998 je Senat odločil, da se vse tri zadeve združijo (prejšnji člen 37 § 3 poslovnika A).

5. Kot predsednik Senata, ki je bil na začetku ustanovljen (prejšnji člen 43 Konvencije in prejšnji člen 21 § 6 poslovnika), da bi obravnaval proceduralne zadeve, ki bi se lahko pojavile pred začetkom veljavnosti Protokola št. 11, se je g. Bernhardt o organizaciji pismenega postopka preko Sodne pisarne posvetoval s pooblaščenecem francoske vlade («Vlade»), odvetnikom pritožnikov ter delegatom Komisije (prejšnja Predpisa 37 § 1 in 38). V skladu z nato sprejetim sklepom je Sodna pisarna 21. julija 1998 prejela memorandum pritožnikov, 30. septembra 1998 pa memorandum Vlade.

6. Potem ko je 1. novembra 1998 pričel veljati Protokol št. 11 ter v skladu z določbami njegovega člena 5 § 5, je bila zadeva posredovana Velikemu senatu Sodišča. Veliki senat je vključeval naslednje člane: ex officio g. J.-P. Costa, sodnika, ki je bil izvoljen za Francijo (člen 27 § 2 Konvencije in člen 24 § 4 poslovnika), g. Wildhaberja, predsednika Sodišča, ga. E. Palm, podpredsednico Sodišča, g. M. Fischbacha, podpredsednika sekcije (člen 27 § 3 Konvencije in člen 24 §§ 3 in 5(a) poslovnika). Ostali sodniki, ki so bili imenovani v skladu s Poslovníkom sodišča so bili: g. L. Ferrari Bravo, g. L. Caflisch, g. J. Makarczyk, g. W. Fuhrmann, g. K. Jungwiert, g. B. Zupančič, ga. N. Vajić, g. J. Hedigan, ga. W. Thomassen, ga. M. Tstasa-Nikolovska, g. T. Pantiru, g. E. Levits in g. K. Traja (člen 24 § 3 in 100 § 4 poslovnika). Kasneje sta g. Ferrari-Bravo in g. Hedigana, ki nista mogla sodelovati pri nadaljnjem obravnavanju zadeve, nadomestila g. A. Baka in g. P. Kris (člen 24 § 5 (b) poslovnika).

*3 Po začetku veljavnosti Protokola št. 11, ki je dopolnil člen 19, je Sodišče delovalo na stalni osnovi.

*4 Opomba sodne pisarne: Poslovník Sodišča A je veljal za vse zadeve, ki so bile posredovane Sodišču pred začetkom veljavnosti Protokola št. 9 (1. oktober 1994) ter od takrat do 31. oktobra 1998 le za zadeve, ki so se nanašale na države, ki jih ni vezal ta Protokol.

7. Dne 10. novembra 1998 je g. Wildhaber odločil, da se spisu te zadeve Dodajo pismene izjave in dokumente, ki jih je 22. oktobra 1998 (člen 38 §1 poslovnika) vložil odvetnik pritožnikov.

8. Na povabilo Sodišča (člen 99 § 1 poslovnika) je Komisija delegirala enega od svojih članov – g. J.-C. Geus-a, da je sodeloval v postopku pred Velikim senatom.

9. V skladu s sklepom predsednika je bila javna sodna obravnava 16. decembra 1998 v zgradbi Human Rights Building v Strasbourgu.

Pred Sodišče so stopili:

za Vlado

g. J.F. DOBELLE, namestnik direktorja za pravne zadeve

Ministrstvo za zunanje zadeve

pooblaščenec;

g. B. NEDELEC, sodnik, začasno dodeljen Oddelku

za človekove pravice,

Ministrstvo za zunanje zadeve;

g. G. BITTI, posebni svetovalec, Urad za človekove pravice,

Služba za evropske in mednarodne zadeve

Ministrstvo za pravosodje,

svetovalec;

za vlagatelje

g. G. CHAROLLOIS, upravitelj Društva za zaščito živalskega in

rastlinskega sveta ter Nacionalne

družbe za zaščito narave

odvetnik;

za Komisijo
g. J.-C. GEUS, delegat;
ga. M.-T. SCHOEPFER, sekretarka.

Sodišče je poslušalo izjave g. Geus-a, g- Charollois-a in g. Dobella.

O DEJSTVIH

1.UVOD

10.Zaradi pomena zgodovinskega ozadja zadeve, je primerno, da izjemoma kot predgovor k poglavju sodbe z naslovom »Okoliščine zadeve« začnemo s kratkim uvodom, zasnovanim na informaciji, ki jo je posredovala Vlada.

11.Do francoske revolucije leta 1789 je bila pravica lova privilegij plemstva. Divjad so lahko lovili le plemiči, saj se je smatrala za njihovo lastnino. Med revolucijo sta o tem vprašanju obstajali dve teoriji. Po prvi, ki jo je podpiral Mirabeau, naj bi bila lovska pravica izključna prerogativa zemljiškega posestnika; po drugi, ki jo je zagovarjal Robespierre, pa naj bi imeli vsi državljani brezpogojno svobodo do lova kjerkoli. Zmagala je prva teorija, saj je bil v noči 4. avgusta 1789 lovski privilegij ukinjen, »podvržen edinemu pridržku, da lahko lovijo le zemljiški posestniki«. Dekret z dne 11. avgusta 1789 je določil načelo, da »ima vsak zemljiški posestnik pravico, da le na svoji lastnini uniči ali povzroči uničenje kakršnekoli vrste divjadi.« Zakon, ki je sledil 3. maja 1844 in ki v veliki meri velja še danes, je zakonsko urejal lovsko pravico z uvedbo lovskih dovoljenj in z določitvijo fiksnih lovnih sezon. Člen 1 tega zakona, ki je bil kasneje kodificiran kot člen 365 in nato člen L. 222-1, je določal: »Nihče nima pravice loviti na zemljišču, ki je last nekoga drugega, brez dovoljenja lastnika ali osebe, ki jo pooblasti lastnik.« Vendar pa iz sodne prakse povsem jasno izhaja, da je to lahko tiho privoljenje ter da je lov na zemljišču nekoga drugega možen pod pogojem, da lastnik lovskih pravic izrecno ne manifestira svojega nasprotovanja z ukrepi kot so označevanje najema, zaposlitev lovskega čuvaja ali postavljanje opozorilnih tabel z napisom »zasebno lovišče«.

12.Kljub temu, da je z namenom organizirati lov prišlo do spontanega ustanavljanja lovskih zvez v regijah severno od Loire, kjer so prevladovala velika posestva kmetijskih zemljišč ali gozdov, pa je teorija tihega privoljenja izhajala iz sodne prakse prava južne Francije, kjer je delitev na zemljiške posesti ustvarila vzorec majhnih posesti in skoraj neomejeno svobodo do lova, znano kot »chasse banale« (javni lov). Z izjemo le nekaj zasebnih lovišč so lovci tako lahko lovili kjerkoli so želeli in nihče ni bil odgovoren za pravilno gospodarjenje z divjadjo; rezultat tega je bil, da so bile nekatere vrste divjadi v določenih regijah zdesetkane.

13. V takšnih okoliščinah je bil 10. julija 1964 sprejet Zakon št. 64-696, znan kot »Loi Verdeille« (glej člene 41 in nasl. spodaj), ki je omogočal ustanovitev registriranih občinskih lovskih zvez (associations communales de chasse agréées →»ACCAs«) in registriranih medobčinskih lovskih zvez (associations intercommunales de chasse agréées →»AICAs«). Člen 1 (ki je kasneje postal člen L.222.2 Podeželskega zakonika, glej člen 41 spodaj) določa, da je njihov cilj »vzpodbujati v njihovih loviščih povečanje števila divjadi, uničevanje škodljivcev in preprečevanje divjega lova, poučevanje članov o tem kako naj lovijo ne da bi ovirali lastninske pravice ali prirastek ter na splošno izboljšanje tehnične organizacije lova, tako da bi se ta šport lahko izvajal na zadovoljivejši način.« V ta namen zakon zahteva, da lastniki zemljišč, ki so po površini manjša od določene omejitve in ki se razlikuje od departmaja do departmaja, postanejo člani katerekoli ROLZ, ki je ustanovljena v njihovi občini ter da prenesejo nanjo lovske pravice, ki so vezane na njihovo zemljišče, da se tako oblikujejo občinska lovišča.

14. Zakon Loi Verdeille velja v departmajih matične države Francije, razen v spodnjem Porenju, Žgornjem Porenju in Moselle, kjer velja poseben režim, podedovan po nemškem pravu (glej paragraf 40 spodaj). Ustanavljanje ROLZ je obvezno v departmajih iz seznama, ki ga sestavi minister, odgovoren za lov in ki določa 29 od 93 zadevnih matičnih departmajev, vključno z departmajem Creuse, kjer živijo g. Dumont, g. A. Galland, g. P. Galland, g. E. Petit in g. Pinon (glej paragraf 23 spodaj) ter Gironde, kjer živi ga. Montion (glej paragraf 28 spodaj). V občinah preostalih 93 departmajev lahko ACCA ustanavlja prefekt na prošnjo kogarkoli, ki lahko predloži dokaz, da se s tem strinja najmanj 60% lastnikov zemljišč, ki imajo v lasti najmanj 60% zemljišč v občini. Tako so bile 28. februarja 1996 ustanovljene ROLZ v 851 občinah v 39 različnih departmajih, vključno s 53 od 555 v občinah v Dordogne, kjer živijo ga. Chassagnou, g. R. Petit in ga. Lasgrezas (glej paragraf 16 spodaj).

15. Lovsko pravico ima lastnik zemljišča (glej paragraf 36 spodaj), vendar pa je oblikovanje ROLZ rezultat združevanja lovišč znotraj občine, tako da lahko člani zveze lovijo na celotnem področju, ki je bilo ustanovljeno na tak način (glej paragrafa 41 in 50 spodaj). Pod določenimi pogoji lahko lastniki zemljišč, ki v enem kosu dosegajo specificirano minimalno površino (60 hektarjev v Creuse ter 20 hektarjev v Gironde in Dordogne) ugovarjajo vključitvi svojega zemljišča v lovišča ROLZ, ali pa zaprosijo za njihovo izločitev (glej para grafe 47-49 spodaj).

II.OKOLIŠČINE ZADEVE

A..Ga. Chassagnou, g. R. Petit in ga. Lasgrezas

16. Ga. Chassagnou je bila rojena leta 1924, g. Petit leta 1936 in ga.

Lasgrezas leta 1927. Vsi trije so kmetje in živijo v departmaju Dordogne, ga. Chassagnou v Tourtoirac-u, ostala dva pa v Sainte Eulalie d'Ans.

Tam so lastniki zemljišč, ki so v enem kosu manjša od 20 hektarjev in so vključena v lovišča ROLZ Tourtoirac in Chourgnac-d'Ans.

17. Leta 1985 so pritožniki kot člani Gibanja proti lovu (ROC) in

kasneje Združenja za zaščito divjadi (ASPAS), registriranega združenja s priznano javno koristnostjo na področju zaščite narave, na meje svoje posesti postavili opozorila z napisom »«Lov prepovedan« in »Varovano področje za živali«. ROLZ Tourtoirac in Chourgnac-d'Ans sta zaprosila za sodni nalog za odstranitev teh opozoril. Sodnik, pristojen za odločanje o začasnih odredbah, je s sklepom dne 26. septembra 1985 odobril sodno prepoved.. Dne 18. junija 1987 jo je potrdilo Prizivno sodišče v

Bordeaux-ju.

18. Dne 20. avgusta 1987 je prefekt Dordogne zavrnil vlogo g. Petit-a,

ga. Chassagnou in ga. Lasgrezas za izključitev njihovega zemljišča iz lovišč ACCA Tourtoirac in Chourgnac-d'Ans.

Nato so pri Upravnem sodišču v Bordeaux-ju predlagali razveljavitev

tega sklepa, ki pa je s svojo sodbo z dne 26. maja 1988 njihovo pritožbo zavrnilo..

1.Postopek na sodišču »Tribunal de grande instance« v Perrigueuxju

19. Dne 30. julija 1987 so pritožniki sprožili civilni postopek proti

ROLZ Tourtoirac in Chourgnac-d'Ans na sodišču »Périgueux tribunal de grande instance«.

V glavnem so navajali, da člena 3 in 4 zakona Loi Verdeille

nista v skladu s členi 9, 11 in 14 Konvencije ter s členom 1 Protokola št. 1 –prvič zaradi tega, ker določajo, da se vsa neograjena zemljišča, ki so po velikosti manjša od 20 hektarjev in oddaljena od kakršnihkoli bivališč več kot 150 metrov, vključijo v lovišča ROLZ, in sicer s prenosom lovskih pravic lastnikov ali imetnikov pravic na zvezo, s tem, da se smatra, da se je takšen prenos izvedel avtomatično in brez tehtnega premisleka ter celo brez dovoljenja le-teh, in drugič, ker zemljiški posestnik, ki ni lovec, avtomatično postane član zveze. Sodišče so zaprosili, da zaradi tega odloči, da so oni tretja stranka glede na zadevne ROLZ, da njihovo zemljišče ne more biti več vključeno v lovišča ROLZ ter da se ROLZ ne morejo več zanašati na prenos njihovih lovskih pravic. Na koncu so sodišče zaprosili naj odloči, da imajo pravico do postavitve označb na svoji lastnini, s katerimi se zahteva upoštevanje njihovih pravic.

20. Dne 13. decembra 1988 je sodišče »Périgueux tribunal de grande instance razsodilo kot sledi:

»(Kar se tiče navedbe v zvezi s členom 1 Protokola št.1:)

Res je, da zakon zahteva prisilen odvzem lovske pravice, ki je ena od elementov lastninske pravice, in zavezuje zemljiške lastnike, ki so podvrženi nadzoru ROLZ, da privolijo v prisotnost tretjih oseb na zemljišču, namreč lovcev.

Še več, izgleda namreč, da zakon Loi Verdeille določa posebno ureditev, ki se oddaljujejo od načela iz člena 365 Podeželskega zakonika, da nima »nihče lovske pravice na zemljišču, ki pripada drugemu, brez lastnikovega privoljenja...«

...

(Protokol št. 1) ne izključuje omejitev lastninske pravice... , ker se člen 1 potem, ko je definirano načelo »Nikomur ne bo odvzeta njegova lastnina, razen v javnem interesu in v skladu s pogoji, ki jih

določa zakon, ter splošnimi načeli mednarodnega prava,« nadaljuje: »Vendar pa predhodne določbe na nikakršen način ne vplivajo na pravico države pri uveljavljanju takšnih zakonov, ki bi bili potrebni za nadzor nad izvajanjem lastninske pravice v skladu s splošnim interesom ali za zagotovitev plačevanja davkov ali drugih prispevkov ali denarnih kazni. »

Večina uporabljenih pojmov zrcali izredno široko naravo omejitev, ki jih država podpisnica v okviru domače zakonodaje lahko uvede v zvezi z lastninsko pravico.

Zakon Loi Verdeille, katerega določeni cilj..... je vzpodbujati, inter alia, povečanje števila divjadi, uničevanje škodljivcev in preprečevanje divjega lova, izpolnjuje kriterij »splošnega interesa«, ki je določen v členu 1 (Protokol št. 1). Podobno je, poskušajoč»izboljšati tehnično organizacijo lova«, parlament nameraval dovoliti demokratično sodelovanje pri lovu in preprečiti zemljiškim lastnikom, da si pridržijo izključne lovske pravice na svojem zemljišču, in je tako omejil pravico do uporabe lastnine, kar v tem primeru pomeni lovsko pravico, v skladu s »splošnim interesom«, ki je naveden v Protokolu št. 1.

Zaradi tega se z ozirom na lastninsko pravico, ne zdi, da bi bila določila členov 3 in 4 zakona (Loi Verdeille) v nasprotju s Konvencijo...

(Kar zadeva navedbe v zvezi s členi 11, 14, 9 in 10 Konvencije:)

Z določanjem, da lastniki zemljiške posesti, katere površina meri manj kot dvajset hektarjev, postanejo ipso facto člani ROLZ, je v točki 4 zakona Loi Verdeille določeno tisto, kar preraste v obvezno članstvo v zvezi, s cilji katere, kot v tem primeru, se njeni člani zaradi osebnih etičnih razlogov ne strinjajo in jim celo močno nasprotujejo.

Swobodo združevanja je treba nujno interpretirati kot »pozitivno svobodo« vsakega posameznika, da se pridruži nekemu združenju po njeni ali njegovi izbiri, pomeni pa tudi negativno pravico, da se ga/jo ne prisili v pristop k združenju ali sindikatu. Sprejeti, da člen 11 (Konvencije) zagotavlja le »pozitivno« svobodo združevanja, bi pomenilo zanikati bistvo principa te svobode, ki je zasnovano na svobodni, prostovoljni izbiri katerekoli osebe, ki želi pristopiti k neki skupini.

V skladu s tem prisiljevanjem, da se določeni lastniki zemljišč priključijo ROLZ, pa člena 3 in 4 zakona Loi Verdeille kršita samo vsebino svobode združevanja, ki jo je treba upoštevati kot enega od vidikov svobode vesti, mnjenja in izražanja, ki jo prav tako zagotavlja Konvencija, in ne vodita v omejevanje svobode združevanja, temveč v njeno zanikanje.

Ta kršitev svobode združevanja je še toliko bolj šokantna, ker je pravica do ugovora na prenos lovskih pravic v 3. točki (zakona Loi Verdeille) pridržana izključno lastnikom zemljišč, katerih površina presega dvajset hektarjev v enem kosu.

Tako zakon Loi Verdeille vzpostavlja diskriminacijo med lastniki zemljišč glede na površino zemljišč, ki jo imajo v lasti, kar je povsem v nasprotju s členom 14 (Konvencije), medtem ko bi bilo treba pravico do nevčlanjevanja v ROLZ podeliti enotno vsem lastnikom zemljišč, ne glede na velikost njihove zemljiške posesti.

Vendar pa je treba ugotoviti, ali se vmešavanje v izvajanje svobode združevanja, ki izhaja iz členov 3 in 4 zakona Loi Verdeille, lahko utemelji z drugim odstavkom člena 11 (Konvencije).

Ker vsekakor ne pride v poštev, da bi zakon Loi Verdeille štel kot »nujen v demokratični družbi« zaradi nacionalne varnosti ali javne varnosti, za preprečevanje neredov ali kaznivih dejanj, ali za varovanje zdravja ali morale, se ga lahko smatra, da je v skladu s (Konvencijo) le, če se sprejme, da je vmešavanje v izvajanje svobode združevanja upravičeno »zaradi varovanja pravic in svoboščin drugih«, edine omejitve, ki jo določa člen 11.

Zaradi tega je treba ugotoviti, ali zakon Loi Verdeille, ki ureja organizacijo ROLZ, katerih cilj je »na splošno« –ali v bistvu kot trdijo pritožniki –»izboljšanje tehnične organizacije lova, tako da se šport lahko izvaja na zadovoljivejši način«, lahko prevlada nad pravico do nevčlanjenja v lovsko zvezo.

Najprej je treba omeniti, da zakon Loi Verdeille verjetno ni nujno potreben, saj se v polni meri uporablja le v 28 od skupno 71 francoskih departmajev, da se nanaša na le devetisoč občin v Franciji, od tega jih je s 77 v Dordogne ter da ni edina zakonodaja, ki se nanaša na zaščito divjadi ter kompenzacijo tako nastale škode.

Drugič, lovska pravica se smatra za eno od pravic, ki ni zaščitena s (Konvencijo) (v ta namen glej Cass. Ch. Crim. 15.12.1987 –GP 1988, stran 8).

Zato sama zaščita športa ne more prevladati nad temeljno svoboščino do vključitve ali ne vključitve v zvezo. S prisiljevanjem lastnikov zemljišč, da postanejo člani ROLZ kljub etični opredelitvi in osebni vesti teh članov, tako kot v tej zadevi, zakon Loi Verdeille povzroča tem osebam krivice, ki niso v skladu z zasledovanim ciljem, namreč sebično izvajanje dejavnosti v prostem času in organiziranje te dejavnosti.

To sodišče zaradi tega ugotavlja, da člena 3 in 4 zakona (Loi Verdeille) nista v skladu z obvezujočimi določili členov 11, 9, 10 in 14 (Konvencije).

Zato imajo tožniki sedaj pravico, da odpovedo svoje članstvo v zadevni ROLZ ter da na svojih

zemljiščih postavijo opozorilne table s tekstom po svoji izbiri, v kolikor je le-ta v skladu z določili javnega reda in s sprejetimi moralnimi standardi.«

2. Postopek na Prizivnem sodišču v Bordeaux-ju

Dne 23. decembra 1988 sta se registrirani občinski lovski zvezi Tourtoirac in Chourgnac-d'Ans pritožili na Prizivno sodišče v Bordeaux-ju.

Dne 18. aprila 1991 je sodišče razveljavilo vse določbe sodbe z dne 13. decembra 1988 in podalo naslednje razloge:

»Gotovo je res, da pri prizadevanjih za pospeševanje racionalnega izvajanja lovske pravice z združevanjem individualnih pravic vezanih na zemljišča, ki so manjša od minimalnih površin, ki so določena z določili zakona (Loi Verdeille), v dokajšnji meri odstopa od principa iz določil člena 365 Podeželskega zakonika, da »Nihče nima pravice loviti na zemljišču, ki pripada drugemu, brez privoljenja lastnika ali katerekoli osebe, ki jo pooblasti lastnik.«. Vendar pa je bila na takšen način lovska pravica, ki je element lastninske pravice, iz nje izločena, da bi bilo tako zagotovljeno njeno izvajanje v skladu s splošnim interesom - kot je definirano v 1. odstavku, ki zagotavlja, da je cilj (registriranih občinskih lovskih zvez), ki so jim dana javna pooblastila, »vzpodbijanje večanja števila divjadi v njihovih loviščih, uničevanje škodljivcev in preprečevanje divjega lova, poučevanje svojih članov o tem, kako loviti ne da bi kršili lastninsko pravico ali pridelek, ter na splošno izboljševanje tehnične organizacije lova tako, da se ta šport lahko izvaja na zadovoljivejši način.«

S trditvijo, da je parlament upošteval le »sebično izvajanje aktivnosti v prostem času« ter da to ne opravičuje odvzemanje temeljnih pravic nekaterim ljudem, prvostopno sodišče očitno ni upoštevalo cilja zgoraj navedenih določb, ki zadevajo tako varstvo okolja in divjadi pred lovom, ki ni ustrezno urejen, škodo vseh vrst ali anarhično vodenje, organizacijo in upravljanje samega športa. Lov mora biti zaradi izredno velikega števila ljudi, ki se z njim ukvarja in njegovega ekonomskega pomena, tako kot katerakoli druga popularna dejavnost v prostem času, podvržen omejitvam, ki so potrebne za normalno opravljanje javne službe, in ki sta ga poleg tega kot takšnega priznala Ustavni svet in Državni svet (CE 7/7/1978-CE 5/7/1985). Ker so takšne omejitve zaradi javnega interesa glede izvajanja lastninske pravice izrecno določene s (Konvencijo) v členu 1 Protokola št. 1, pritožniki Chassagnou, Petit in Lasgrezas se ne morejo sklicevati na kršitve te določbe. Podobno pa združevanje majhnih posestev v lovišča zadovoljivih velikosti, ki temu primerno lahko zagotavlja kolikor je mogoče velikemu številu ljudi možnost opravljanja aktivnosti v prostem času, ki bi sicer neizogibno ostale privilegij tistih lastnikov zemljišč, ki imajo na srečo veliko posestvo, nima nikakršne podlage za ugovor, da zakon (Loi Verdeille) predstavlja diskriminacijo na področju lastnine in krši člen 14 (Konvencije).

In na koncu, medtem če prenos pravic zemljiške pravice na ROLZ daje prizadetim lastnikom zemljišč status avtomatičnih članov, ki imajo kot taki pravico do sodelovanja pri vodenju občinskih lovišč in ščitjenja svojih interesov, tedaj so to edini učinki spodbijanih določb. Za razliko od oseb, katerih članstvo je pogojeno, inter alia, s plačilom članarine, pa avtomatični člani nimajo nikakršnih obveznosti. Še manj pa zanje obstajajo kakršnakoli določila za prisilne ukrepe ali kazni; svobodno odločajo o tem, ali bodo lovili ali ne, ali bodo preverjali način poslovanja ROLZ in sodelovali pri njem, ali pa, da bodo opustili kakršnokoli dejavnost v zvezi s tem.

Upoštevač poleg tega, da ustanavljanje ROLZ, njihov obseg dejavnosti, način njihovega izvrševanja in njihov status ne ureja le zakonodaja, temveč je za to potrebno še dovoljenje prefekta. Zaradi tega, ne glede na združevalno obliko teh teles, njihova vloga varovanja javnega interesa izključuje kakršenkoli pogodbeni odnos med njenimi člani. Brezplačno avtomatično članstvo za lastnike zemljišč, od katerih se zahteva prenos pravic, pa predstavlja le nadomestilo za delno odtujitev, ki jo utrpijo, in predstavlja poleg tega nedvomno ublažitev ukrepov, ki omejujejo lastninsko pravico.

Videti je, da člani ROC, ki se dobro zavedajo, da so zaradi splošnega interesa uvedene določene omejitve glede izvajanja lastninske pravice ter da zakon (Loi Verdeille) na noben način ne vzpostavlja ovir glede pravice do združevanja, dejansko uveljavljajo pravico do tega, da ne lovijo, kar ni zagotovljeno niti z domačim pravom in ni zajamčeno, nič bolj kot sama pravica do lova, z mednarodnimi pogodbami.

3. Postopek pred Kasacijskim sodiščem

22. S sodbo z dne 16. marca 1994 je Tretji civilni oddelek Kasacijskega sodišča zavrnil pritožbo pritožnikov glede pravnih vprašanj, navajajoč naslednje razloge:

»Določbe člena 1 Protokola št. 1 ... priznavajo pravico države, da uveljavlja takšne zakone, ki se ji zdijo potrebni za nadzor nad uporabo lastnine v skladu s splošnim interesom . Prizivno sodišče je ugotovilo: prvič, da se zakon (Loi Verdeille) nanaša tako na zaščito okolja in divjadi pred nenadzorovanim lovom in škodo vseh vrst ali anarhičnim vodenjem, kot tudi na organizacijo in urejanje samega lova ter drugič, da združevanje majhnih posestev v lovišča dovolj velikega obsega, ki bi tako nudil kolikor je mogoče velikemu številu ljudi možnost izvajanja aktivnosti v prostem času, kar bi sicer ostalo privilegij lastnikov velikih posestev, zato je očitno o na lastnini zasnovane diskriminacije brez vsake osnove in je zato ta pritožbeni razlog neutemeljen..

...

Ugotavljajoč, da lastniki zemljišč, ki so svoje pravice prenesli na združenje in ki so avtomatično člani, niso podvrženi nikakršni obveznosti, da ni nikakršne določbe o prisilnih ukrepih ali sankcijah proti njim, da ti člani lahko sodelujejo pri delu zveze ali to opustijo, ker javna vloga zveze izključuje kakršenkoli pogodbeni odnos med člani, je avtomatično in brezplačno članstvo tistih lastnikov zemljišč, od katerih se z zakonom zahteva prenos njihovih pravic le odškodnina za takšen prenos, je Prizivno sodišče samo s temi razlogi zakonito utemeljilo svojo odločitev v tej zadevi.«

B. G. Dumont, g. A. Galland, g. P. Galland, g. E. Petit,
g. M. Petit in g. Pinon

23. G. Dumont, g. A. Galland, g. P. Galland in g. E. Petit (ki je umrl junija 1995) so bili rojeni leta 1924, 1926, 1936 in 1910; g. M. Petit in g. Pinon sta bila rojena leta 1947. Vsi so kmetje, ki živijo v kraju Genouillac v departmaju Creuse. Tam imajo v lasti posestva, ki so posamezno manjša od 60 hektarjev in so vključena v lovišča ROLZ La Cellette in Genouillac. Vsi zase trdijo, da nasprotujejo lovu iz etičnih razlogov. Tudi oni so člani ASPAS.

1. Postopek na Upravnem sodišču v Limoges

24. Avgusta in septembra 1987 je vsak posamezen pritožnikj zaprosil prefekta Creuse-a, da njegovo zemljišče izloči iz obsega lovišča ROLZ. Nato so podali vložili na Upravnemu sodišču v Limoges tožbo za razveljavitev navedene prefektove zavrnilne odločitve, sklicujoč se na Konvencijo Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah te Konvencijo Organizacije dela iz leta 1948 o sindikalni svobodi..

25. Dne 28. junija 1990 je Upravno sodišče v Limoges zavrnilo tožbe s šestimi identičnimi sodbami, navajajoč naslednje razloge:

»Pritožbeni razlogi glede omejevanja svobode vesti

...

Nobena od določb Zakona z dne 10. julija 1994... ne krši pravice oseb, ki nasprotujejo lovu, da to prepričanje izrazijo ali manifestirajo, tudi javno. Samo dejstvo, da je bila ustanovljena ROLZ, jim v tem pogledu ne nalaga nikakršne omejitve, obveznosti ali prepovedi.... Svoboda do mnenja in izražanja oseb, ki nasprotujejo lovu, je nujno omejena z zaščito pravic in svoboščin lovcev in tistih, ki z njimi delijo njihovo prepričanje.

Pritožbeni razlog zaradi oviranja pravice do združevanja ...

...

Ob takih določbah državljani ne morejo biti obvezni pridružiti se zvezi proti njihovi volji. Vendar, ker je prav pod pogoji določil, na katere se opira, pravica do združevanja lahko predmet omejitve, ki se zdijo potrebne zaradi splošnega interesa, se lahko od državljana zakonito zahteva, da se pridruži združenju, katerega cilj je služiti splošnemu interesu. Racionalno izvajanje lovske pravice, kot je urejeno z Zakonom z dne 10. julija 1964, je zasnovano na splošnem interesu, kljub upoštevanju načina

njegovega izvajanja, pa se Zakon v praksi ne uveljavlja na celotnem državnem ozemlju. Takšna omejitev individualne svobode združevanja tako v luči tega splošnega interesa ni prekomerna.

Pritožbeni razlog kršitve enakosti pred zakonom

...

V nobenem primeru, določila Zakona, ne uvajajo diskriminacije na osnovi lastnine. Kljub temu, da določa minimalno območje za umik ali izločitev, pa zakonsko besedilo in njegova zgodovina oblikovanja kažeta, da so bile te omejitve določene z namenom zagotavljanja racionalne organizacije lova. Takšen splošen interes opravičuje razliko pri obravnavanju lastnikov zemljišč v odvisnosti od velikosti površin zemljišča, ki ga posedujejo, ne da bi ta razlika pri obravnavanju predstavljala kršitev enakosti pred zakonom.

Pritožbeni razlog kršitve lastninske pravice in pravice do uporabe

...

Kljub temu, da zgoraj navedena določila ščitijo lastninsko pravico in pravico do uporabe svoje lastnine, ne preprečujejo omejitve, ki se uvedejo zaradi splošnega interesa. Kot je to sodišče že omenilo, služi organizacija lova splošnemu interesu, kar opravičuje takšne omejitve. Lastniki zemljišč, katerih zemljišče je vključeno v lovišča ROLZ, prejmejo odškodnino za izgubo njihove ekskluzivne uporabne pravice v obliki njihovega članstva v ROLZ in storitev, ki jih izvaja. Dejstvo, da so (pritožniki) izjavili, da jih takšna oblika odškodnine ne zanima, ni dovolj, da bi postala nezadovoljiva. In na koncu, kljub temu da so (pritožniki) trdili, da Zakon z dne 10. julija 1964, v nasprotju z določbami ustavne veljave, ni zagotavljal poštene in prednostne odškodnine, upravna sodišča niso pristojna za razsojanje o ustavnosti zakonov. V skladu s tem se o tem pritožbenem razlogu ne more razpravljati pred upravnim sodiščem..«

2. Postopek pred Državnim svetom

26. Sklicujoč se na člene 9, 11 in 14 Konvencije ter člen 1 Protokola št. 1 so se pritožniki pritožili Državnemu svetu.

27. S šestimi identičnimi sodbami z dne 10. marca 1985 je Državni svet zavrnil njihove pritožbe z naslednjo utemeljitvijo:

»...

Nobena določba zakona (Loi Verdeille) ne obvezuje ne-lovca, da se udeležuje lova ali ga odobrava .. Zaradi tega v nobenem primeru pritožnik nima pravice trditi, da je Upravno sodišče v Limogesu napačno presodilo, da določila zakona (Loi Verdeille) niso v nasprotju z določbami člena 9 (Konvencije).

...

Zakon (Loi Verdeille) je uvedel občinske lovske zveze, za katere so dovoljenja izdali prefekti in katerih cilj je izboljšanje tehnične organizacije lova. Zato, da se je tem telesom omogočilo izvajanje javne službe, ki jim je bila zaupana, jim je bila podeljena tudi marsikatera prerogativa oblastnih organov. Zaradi tega, se v nobenem primeru na omenjena določila ne more veljavno sklicevati pri izpodbijanju zakonitosti napadane odločitve, ki jo je sprejel prefekt iz Creuse-a.

...

Dejstvo, da je bilo zemljišče, ki je last pritožnika, vključeno v lovišče (ROLZ) in da lahko imetniki lovske pravice prihajajo tja in lovijo, ni pritožniku odvzelo njegove lastnine, temveč je le omejilo njegovo pravico do njene uporabe v skladu s pravili, ki so določeni z zakonom (Loi Verdeille), in niso v nesorazmerju glede na zasledovani cilj splošnega interesa. Zgoraj analizirani pritožbeni razlog zaradi tega ne more biti sprejet.

...

Dejstvo, da zakon (Loi Verdeille) določa različna pravila v odvisnosti od tega, ali zadevna zemljišča po površini merijo manj ali več kot 20 hektarjev, je posledica tega, da so situacije različne glede na cilje tega zakona, predvsem glede ravnanja z divjadjo. Ti predpisi ne uvajajo nikakršne oblike diskriminacije, ki jo prepoveduje člen 14 (Konvencije).

C.Ga. Motion

28. Ga. Motion je bila rojena leta 1940 in dela kot tajnica. Živi v kraju Salleuf v departmaju Gironde.

29. Pritožnica in njen soprog, ki je umrl februarja 1994, sta lastnika zemljišča velikosti 16 ha, ki tvori del lovišča ACCA Sallebuf. Kot član Nacionalne družbe za varstvo narave (NDVN) in ROC, je g. Montion med postopkom za ustanovitev ROLZ neuspešno zahteval, da bi njegovo zemljišče bilo namenjeno rezervatu ROLZ. Nato je ničbolj uspešno na Upravnem sodišču izpodbijal prefektorjev dekret z dne 7. decembra 1979, ki dovoljuje ustanovitev zveze.

30. Ker je bil od takrat dalje odločen, da bo svojo posest vključil v mrežo prostovoljnih naravnih rezervatov, je prefekta Gironde v pismu z dne 15. junija 1987 zaprosil, da prvič odredi ROLZ-i Sallebuf, da ga črta iz seznama svojih članov, in drugič, da njegovo zemljišče izloči iz seznama posesti, ki tvorijo lovišča lovske zveze. Dne 29. junija 1987 je poslal predsedniku ROLZ enako zahtevo.

Prefekt in predsednik ROLZ sta to zavrnila, in sicer v pismih z dne 25. junija oz. 10. julija 1987.

1. Postopek na Upravnem sodišču v Bordeauxju

31. Dne 13. avgusta 1987 je g. Montion skupaj s SNPN zaprosil Upravno sodišče v Bordeauxju vložila tožbo na razveljavitev sodbe z dne 25. junija in 10. julija 1987 zaradi prekoračitve pooblastil. V glavnem so se sklicevali na kršitev členov 9, 11 in 14 Konvencije in člena 1 Protokola št. 1.

32. S sodbo z dne 16. novembra 1989 je Upravno sodišče v Bordeauxju to tožbo iz naslednjih razlogov zavrnilo:

»Glede odločitve z dne 10. julija 1987, ki jo je sprejel predsednik (ROLZ):

... (G. Montionov zahtevek predsedniku ROLZ Sallebuf se mora obravnavati kot izziv članstvu v zvezi, ustanovljeni v skladu z Zakonom iz leta 1901. Kljub temu, da so z namenom doseganja ciljev, ki so določeni v zakonu (Loi Verdeille), ROLZ podeljeni prerogativi oblastnih organov, pa ostajajo še naprej organizacije civilnega prava. Odločitve, ki jih sprejemajo zunaj konteksta izvajanja teh prerogativov, predvsem glede podeljevanja ali umikanja članstva, so civilnopravna dejanja, ki niso podvržena kontroli upravnih sodišč. Zaradi tega so tožbeni predlogi, usmerjeni proti zavrnitvi črtanja g. Montion-a s seznama članov ROLZ Sallebuf, predloženi sodišču, ki ni pristojno za njihovo obravnavanje in se morajo zavrniti.

Glede odločitve z dne 25. junija 1987 prefekta Gironde...:

...

Pod pogoji člena 14 (Konvencije)...

Pravica, da nekdo lovi ali ne lovi, ni ena od pravic in svoboščin, katere uživanje je zaščiteno s (Konvencijo). G. Montion in (SNPN) se ne morejo opirati na Konvencijo v pritožbi zaradi kršitve enakosti pred zakonom. Vendar, enakost pred zakonom je splošen princip prava, na katerega se tožnika lahko opirata.

Člen 3 zakona (Loi Verdeille) pridržuje lastnikom zemljišč, katerih površina v enem kosu meri najmanj dvajset hektarjev, pravico do zavrnitve vključitve takega zemljišča v lovišča ROLZ. Ta omejitev, za katero se ni pokazalo, da bi predstavljala diskriminacijo na osnovi lastnine, je bila določena z namenom zagotovitve racionalne organizacije lova z združevanjem lovišč zadovoljive velikosti ter z namenom zagotavljanja kolikor je mogoče velikemu številu ljudi, da izvajajo lovsko pravico. Ker je temu tako, se je ne more smatrati, da je z njo kršena enakost pred zakonom.

Medtem ko (Konvencija) ščiti lastninsko pravico, pa ne ovira omejevanja te pravice v skladu s splošnim interesom. Organizacija lova, zaradi same narave te dejavnosti, števila lovcev in družbenega pojava, ki ga predstavlja, je zadeva splošnega interesa, ki opravičuje omejevanje lastninske pravice. Lastnik zemljišča, ki je vključeno v lovišča ROLZ, prejme odškodnino za izgubo njegove pravice do zasebne uporabe v obliki pravice do uporabe zemljišča drugih lastnikov zemljišč, ne upoštevajoč pri tem drugih storitev, ki jih opravlja zveza, katere član postane avtomatično. Nadalje, g. Montion nima

pravice, da se opira na svojo lastno zavrnitev sprejetja odškodnine v podporo svoji trditvi, da ni prejel pravične odškodnine za izgubo svoje pravice do uporabe.

...

Upoštevajoč 9.člen (Konvencije)...

Cilj teh določil je varstvo pravic in temeljnih svoboščin, kamor pa pravica »da nekdo ne lovi« ni uvrščena. Poleg tega predvidevajo, da so lahko načela, ki iz njih izhajajo lahko podvržena omejitvam, ki so lastna hkratnemu uresničevanju individualnih pravic in svoboščin. Tako so torej upravičene, na načelni ravni in pri njihovem izvrševanju, omejitve teh pravic in svoboščin, upoštevajoč nasprotujoče si interese. Kot je poudarjeno zgoraj, je organizacija lova potrebna zaradi zavarovanja javnega reda, javne varnosti in pravice vsakega, da lovi.«

...

Upoštevajoč 11.člen (Konvencije)...

Udeležba lastnika zemljišča v (ROLZ), katerega zemljišče je vključeno v njeno lovišče, je pravica, ki se podeljuje kot odškodnina za izgubo ekskluzivne pravice do uporabe svojega zemljišča. Njen namen pa je omogočiti mu, da znotraj zveze brani svoje interese. Poleg tega ima pravico, da odstopi, v skladu s pogoji, ki so določeni v členu 8 zakona (Loi Verdeille). Tudi mu ni treba plačevati članarine, pri čemer se prenos njegovih pravic ne more interpretirati kot oblika članarine, ker so za izravnavo tega zagotovljene ugodnosti. Zaradi tega z zavrnitvijo g. Montion-u, da izstopi iz ROLZ Sallebuf, ni kršena svoboda do združevanja.

...«

2. Postopek pred Državnim svetom

33. Opirajoč se na člene 9, 11 in 14 Konvencije in člena 1 Protokola št. 1, sta se g. Montion in SNPN pritožila Državnemu svetu, in sicer 3. oz. 11. januarja 1990.

34. Dne 10. maja 1995 je Državni svet s sodbo zavrnil pritožbe in sicer z navedbo enakih razlogov kot so tisti, ki so bili navedeni dne 10. marca istega leta v zadevah g. Dumont-a, g. A. Galland-a, g. E. Petit-a in g. Pinon-a (glej paragraf 27 zgoraj).

RELEVANTNO DOMAČE PRAVO

35. Člen L. 220-1 Podeželskega zakonika določa:

»Vlada je odgovorna za nadzor in zakonsko urejanje lova v skladu s splošnim interesom.«

A. Lovska pravica in lastninska pravica

36. Člen L. 222-1 (prejšnji člen 365) Podeželskega zakonika določa:

»Nihče ne bo imel lovske pravice na zemljišču, ki pripada drugemu brez privoljenja lastnika ali katerekoli osebe, ki jo pooblasti lastnik.«

Tako torej »pravica do lova« pripada lastniku zemljišča. Je ekskluzivna pravica, čeprav daje zakon najemniku zakupne kmetijske površine pravico do lova na posesti (člen L. 415-7 Podeželskega zakonika).

Lastnik zemljišča lahko svoje lovske pravice »odda v najem«, ne more pa jih prodati ločeno od zemljišča, na katero se pravica nanaša..

37. Člen R. 228-1 Podeželskega zakonika določa:

»Kdorkoli, ki lovi na zemljišču, ki pripada drugemu, brez dovoljenja lastnika zemljišča ali imetnika lovskih pravic, je podvržen kazni, ki je določena za prekrške razreda 5.«

38. Po členu R. 227-5 Podeželskega zakonika mora minister, ki je odgovoren za lov, sestaviti seznam tistih vrst divjadi, ki se jih lahko določi za škodljive v skladu s členom L. 227-8. Seznam se sestavi po posvetovanju z Nacionalnim svetom za lov in divjad ter na osnovi potencialnih škodljivih učinkov živali na človekove dejavnosti in biološko ravnotežje. Člen R 227-6 določa, da mora prefekt za vsak departma odločiti, katera vrsta od tistih na seznamu, ki je določen v členu 227-5, sestavlja skupino škodljivcev v tistem departmaju, upoštevajoč lokalni položaj ter na enega od naslednjih razlogov: zaščito javnega zdravstva in varnosti, preprečevanje večje škode kmetijstvu, gozdarstvu ali vodni kulturi ali zaščito flore in favne. Prefekt vsako leto sprejme ustrezno odločitev po posvetu s Svetom za lov in divjad za departma ter z Lovsko federacijo. Objavi se ga pred 1. decembrom, v veljavo pa stopi 1. januarja naslednjega leta. Po členu R. 222-7 Podeželskega zakonika mora lastnik zemljišča, oseba, ki ga ima v posesti, ali kmet najemnik osebno podvzeti korake za uničenje škodljivcev, ali poskrbeti, da se podvzamejo v njegovi prisotnosti, ali pa v pismeni obliki podeliti pravico do takšnega ravnanja. Pooblastitelj za tako podelitev ne sme prejeti plačila. Sodna praksa je ugotovila, da uničevanje škodljivcev ni lov, temveč sestavni del lastniške pravice ali uživanja zemljiške posesti (Pariško prizivno sodišče, 9. julij 1970, D. 1971.16, opomba M.B.).

B. Zakonsko predpisano združevanje lovišč

39. V določenih primerih zakon določa obvezno »združevanje« lovišč.

Predpisi, ki so veljavni v departmajih Bas-Rhin, Haut-Rhin in Moselle

40. V departmajih Bas-Rhin, Haut-Rhin in Moselle je izvajanje lovske pravice urejeno z lokalnim zakonom z dne 7. februarja 1881. V imenu in na račun lastnikov zemljišč to pravico izvaja občina. Občina daje lovišča v najem na osnovi javnega razpisa in za obdobje devetih let. Površine teh zemljišč ne smejo biti manjše od 200 hektarjev. Najemnina se proporcionalno razdeli med različne lastnike zemljišč glede na katastrsko površino njihove lastnine ali, kjer se tako odloči najmanj dve tretjini lastnikov, ki imajo v lasti najmanj dve tretjini najemne površine, se jo odstopi občini. Lastnik enote zemljišča, ki je večji od 25 hektarjev v enem kosu (5 hektarjev za jezera in ribnike), si lahko pridrži svoje lovske pravice, toda kjer se kvalificirana večina lastnikov zemljišč odloči za odstop najemnine za lovišča občini, mora občini plačati prispevek, ki je proporcionalen velikosti takega zemljišča. Več lastnikov zemljišč ne more združiti svojih zemljišč zato, da bi oblikovali z zakonom določene minimalne površine. Zakon ne velja za kose zemljišč, ki jih obdaja ograja, ki preprečuje kakršnokoli komunikacijo s sosednjim zemljiščem.

1. Predpisi, ki veljajo v ostalih metropolitanskih departmajih

41. V ostalih departmajih so veljavni pravila določena z zakonom št. 64-696 z dne 10. julija 1964, znanim kot »Loi Verdeille«, ki omogoča ustanavljanje registriranih občinskih in medobčinskih lovskih zvez (ROLZ in RMLZ). ROLZ, ki so podvržene občemu pravu o združenjih, (zakon z dne 1. julija 1901) in posebnim določbam zakona Loi Verdeille (kodificiranih kot člen L. 222-2 in sl. Podeželskega zakonika) ter zakonskim določbam, kodificiranih kot člen R. 222-1 in sl. Podeželskega zakonika, združujejo svoja lovišča znotraj svojih občin. Njihov zakonski cilj je » v svojem lovišču vzpodbujati povečanje števila divjadi, uničevanje škodljivcev in preprečevanje divjega lova, dajati navodila svojim članom o tem, kako naj lovijo, ne da bi posegali v lastninske pravice ali pridelke in na splošno izboljšati tehnično organizacijo lova tako, da se ta šport lahko izvaja na zadovoljivejši način« (člen L. 222.2 Podeželskega zakonika).

42. V eni občini ne sme biti več kot ena ROLZ, vendar pa lahko dve ali več ROLZ v enem departmaju sestavljajo RMLZ (členi L. 222-22 in R. 222-70 et seq. Podeželskega zakonika).

(a) Ustanavljanje registriranih občinskih zvez (ROLZ)

43. Ustanavljanje ROLZ je obvezno le v določenih departmajih. Le-ti so navedeni v seznamu, ki ga sestavi minister odgovoren za lov, in sicer na predlog prefekta zadevnega departmaja ob podpori Departmajskega sveta in po predhodnem posvetu s predstavniki Kmetijske zbornice in Lovskega združenja v tem departmaju (člen L. 222-6 Podeželskega zakonika). To zadeva devetindvajset od 93 matičnih departmajev, razen Bas-Rhin, Haut-Rhin in Moselle, vključno s Creuse in Gironde.

Prefekt za preostale departmaje (od teh 93) sestavi seznam občin, kjer naj se ustanovi ROLZ. Odločitev sprejme na osnovi predloga kogarkoli, ki lahko zagotovi dokaz, da se najmanj 60% lastnikov zemljišč, ki imajo v lasti vsaj 60% zemljišč v občini, strinja z ustanovitvijo zveze za obdobje šestih let (člen L. 222-7 Podeželskega zakonika). Dne 28. februarja 1996 so bile tako ustanovljene ROLZ v 851 občinah v 39 različnih departmajih, vključno s 53 od 555 občin v Dordogne.

44. ROLZ so bile ustanovljene v skupno približno 10.000 občinah, od tega približno 36.000 v metropolitanski Franciji.

45. V zadevnih občinah mora prefekt organizirati javno poizvedbo za ugotavljanje »posesti, glede na katero naj bi lastniki takšne posesti ali imetniki pravic do lova na občinsko lovsko zvezo prenesli lovske pravice « (členi L. 222-8, L. 222-9 in R. 222-17 in. sl. Podeželskega zakonika).

Člen L. 222-9 Podeželskega zakonika določa:

»Takšni prenosi se bodo avtomatično smatrali, da so bili opravljeni za obnovljivo obdobje šestih let na prošnjo občinske zveze pod pogojem, da v treh mesecih od datuma, ko je bilo v mestni hiši objavljeno obvestilo o ustanovitvi zveze in poslano vsakemu lastniku zemljišča ali imetniku lovskih pravic, ki izpolnjujejo pogoje, določene v členu L. 222.13, s priporočenim pismom s povratnico, lastnik zemljišča ali imetnik lovskih pravic ne obvesti župana s priporočenim pismom in povratnico, da nasprotuje takšnemu prenosu in iz kakšnih razlogov.«

(b)Površina zemljišča

i.Zemljišče, glede katerega se morajo prenesti pravice na ROLZ

46. Člen L. 222-10 Podeželskega zakonika določa:

»Občinska lovsko zveza lahko lovi na zemljiščih, razen na tistih:

znotraj radija 150 m od kakršnegakoli bivališča;

ki so obdana z ograjo kot je definirano v členu L. 224-3 Podeželskega zakonika (neprekinjena in trajna, ki tvori oviro za kakršnokoli komunikacijo s sosednjimi posestmi in ki jo divjad ali človek ne moreta prestopiti);

ki tvorijo neprekinjeno območje, ki je večje od minimalnega območja, navedenega v členu L. 222-13 in v zvezi s katerim so lastniki zemljišča ali lovskih pravic vložili ugovore; ali

ki predstavljajo javno lastnino, ki pripada državi, departmaju ali občini ali, ki tvori del javnega gozda ali je last Francoske nacionalne železnice.«

ii.Zemljišče, v zvezi s katerim se lahko nasprotuje prenosu pravic ali se ga izloči

47. Lastniki zemljišča ali nosilci lovskih pravic –ali skupine le-teh –lahko ugovarjajo vključitvi svojih lovišč v tista, ki jih ima ROLZ, če so izpolnjeni določeni pogoji. Člen L. 222-13 Podeželskega zakonika določa:

»Da bi bil ugovor.... lastnikov zemljišča ali lovskih pravic dopusten, se mora nanašati na najmanj dvajset hektarjev zemljišča v enem kosu.

Takšen minimum se zniža za streljanje vodnih ptic:

1.na tri hektarje za neizsušen močvirnat svet;

2.na en hektar za ločene ribnike;

3.na petdeset arov za ribnike, kjer so bili dne 1. septembra 1963 na voljo stalne naprave, kolibe ali skrivališča (lovska stojišča).

Minimum se zniža za lov na ptice iz družine Colombidae na en hektar za zemljišče, kjer so bile dne 1. septembra 1963 v ta namen na voljo stalne naprave.

Minimum se dvigne na sto hektarjev za zemljišče na goratih področjih nad Gozdno mejo.

Z uredbami, ki se sestavijo za vsak departma v skladu s pogoji iz člena L. 222-6, se lahko tako definirane minimalne površine povečajo. Tako povečane površine ne smejo presegati dvakratnika površine, kot je določena zgoraj.«

V departmajih, kjer je ustanovitev ROLZ obvezna, se lahko z ministrsko uredbo minimalne površine potrojijo (Državni svet, 15. oktober 1990, de Viry in drugi, RFDA 6 (6), november-december 1990, stran 1100).

48.V členu L. 222-14 Podeželskega zakonika je dodano:

»Katerikoli lastnik zemljišča ali imetnik lovskih pravic, ki je vložil ugovor, plača vse davke in dajatve, ki bi se morale plačati v zvezi z zasebnimi lovišči, za vzdrževanje zemljišča, izvajanje ukrepov za uničevanje škodljivcev ter postavljanje znakov na mejah zemljišča, ki označujejo njegov status. Če lastnik zemljišča tako zahteva, mora lovsko združenje postopati kot čuvaj zemljišča.«

Če lastnik zemljišča ali lovskih pravic na zemljišču, ki je po površini večje od minimuma, navedenega v členu L. 222-13 Podeželskega zakonika, želi zapustiti ROLZ, lahko to stori le po preteku enega od 6-letnih obdobj in po 2-letnem odpovednem roku. ROLZ ima potem pravico, da od njega zahteva plačilo zneska za odškodnino, ki ga določi pristojno sodišče in ki ustreza vrednosti kakršnihkoli izboljšav, ki jih je izvedla ROLZ (člen L. 222-17 Podeželskega zakonika).

Če lastnik zemljišča, ki je manjše od minimalne površine, ki je omenjena zgoraj, kasneje pridobi kose zemljišča, ki mejijo drug na drugega in ki skupaj s prvim kosom zemljišča tvorijo površino, ki je v enem kosu večja od minimuma, ima pravico, da zaprosi naj se njegova tako oblikovana posest izključi iz lovišča ROLZ (člen R. 222-54 Podeželskega zakonika). Lastniki zemljišč in/ali imetniki lovskih pravic med seboj ne morejo združevati, da bi pridobili pravico do umika iz ROLZ (Državni svet, 7. julija 1978, Sieur de Vauxmoret, Recueil Lebon, stran 295).

(c)Učinki prenosa lovskih pravic na ROLZ

50. Člena L. 222-15 in L. 222-16 Podeželskega zakonika določata:

»Prenos lovskih pravic s strani lastnika zemljišča ali imetnika lovskih pravic ukine kakršnekoli druge lovske pravice, razen če se partnerji ne dogovorijo drugače.«

in

»Prenos daje lastniku zemljišča pravico do odškodnine s strani zveze , če utrpi kakršnokoli izgubo dobička, ki jo povzroči odvzem prejšnjega vira dohodka.

Znesek odškodnine določi pristojno sodišče, kakor tudi znesek, ki ga zveza dolguje imetniku lovskih pravic, ki je opravil izboljšave... na zemljišču, na katerem uživa lovske pravice.«

(d)Člani ROLZ

51. Člen L. 222-19 določa:

»Statut vsake zveze zagotavlja, da se lahko katerakoli oseba, ki ima veljavno lovsko dovoljenje, včlani pod pogojem, da:

stalno prebiva v občini ali da ima tam bivališče, glede na katerega se že četrto leto zaporedoma v času njegove včlanitve, brez prekinitve pojavlja na seznamu oseb, ki morajo plačevati eno od štirih oblik

neposrednega davka; ali
je lastnik zemljišča ali imetnik lovske pravice in je svoje lovske pravice prenesel; v takšnem primeru lahko pristopi tudi njegov zakonski partner ter predniki in potomci takšne osebe; ali
ima zemljišče v kmetijskem najemu, če je lastnik zemljišča prenesel svoje lovske pravice.

Statut tudi določa minimalno število članov, ki je potrebno, da zveza lahko obstaja ter minimalni odstotek takšnih članov, ki so lahko lovci in se ne uvrščajo v nobeno od gornjih kategorij.

Lastnik zemljišča, ki ne lovi, postane avtomatično in brezplačno član zveze in ni obvezen prispevati za poravnavo kakršnekoli izgube, ki bi jo zveza lahko imela.«

Člani ROLZ imajo v skladu z internimi pravili (člen L. 222-20 Podeželskega zakonika) pravico do lova po celotnem lovišču zveze.

(e)Prefektov nadzor

53. Prefekt uradno potrdi zvezo potem, ko se je prepričal, da ustreza formalnim zahtevam ter da so njena interna pravila in statut v skladu z zakonskimi določbami (členi L. 222-3 in R.222-39 Podeželskega zakonika).

Prefekt deluje kot nadzorni organ ROLZ. Za kakršnekoli spremembe statuta, internih pravil ali lovskih predpisov je potrebno njegovo dovoljenje (člen R 222-2 Podeželskega zakonika). Člen R. 222-3 nadalje določa, da lahko prefekt izda uradni nalog začasne ukrepe ter lahko celo razpusti ali nadomesti upravni odbor ROLZ, če je le-ta kršil katerokoli od svojih obveznosti po členu R. 222-1 do R. 222-81.

C.Rezervati za divjad

Rezervati po prejšnjem členu 373-1 Podeželskega zakonika in obvezni rezervati ROLZ in RMLZ

54. Zakon št. 56-236 z dne 5. marca 1956, prvič kodificiran kot člen 373-1 in nato kot člen L. 222-25 Podeželskega zakonika, je uvedel obvezno ustanavljanje rezervatov za divjad. Minister, ki je odgovoren za lov, je pooblaščen, da na predlog Lovskega združenja vsakega departmaja, sestavi seznam departmajev, kjer bi se lahko oblikovali rezervati za divjad. Na predlog Lovskega združenja iz vsakega departmaja in po predhodnem posvetu z Občinskim svetom, Svetom departmaja in Kmetijsko zbornico, se lahko z ministrsko odredbo za vsakega od teh departmajev oblikuje seznam občin, v katerih je bila ustanovitev rezervatov za divjad obvezna, z navedbo minimalnih površin za takšne rezervate. Ob upoštevanju izjem, ki so navedene v peti alineji člena 373-1 Podeželskega zakonika, je lov znotraj teh rezervatov prepovedan.

55. Zakon Loi Verdeille zahteva, da ROLZ in RMLZ ustanovijo enega ali več občinskih ali medobčinskih rezervatov za divjad. Površina teh rezervatov mora dosegati najmanj eno desetino celotne površine lovišč zveze. Seznam kosov zemljišč, ki tvorijo rezervat, kot je določeno v dokumentaciji katastrskega urada, mora odobriti prefekt. Sestavljeni morajo biti tako, da »deli lovišča ustrezajo vrstam divjadi, ki naj se zaščiti. Oblikovani so tako, da zagotavljajo zaščito zemljišča, pridelka in različnih vrst gojenih rastlinskih kultur (členi L. 222.21, R. 222-66 in R. 222-67 Podeželskega zakonika).

2.Poenotenje statusa rezervatov za divjad: rezervati za divjad in naravni rezervati

(A)Poenotenje predpisov, ki urejajo rezervate za divjad

56. Novo besedilo člena L 222-24 oblikovano z zakonom št. 90-85 z dne 23. januarja 1990, določa:

»Pogoje za ustanavljanje in delovanje rezervatov za divjad se določijo z odlokom Državnega sveta. Ta podrobno določa pogoje v katerih se sprejmejo ukrepi za preprečevanje škode na področju človekovih dejavnosti, vzpodbujanje zaščite divjadi in njenega bivalnega okolja ter ohranjanje biološkega ravnovesja.«

57. Z odlokom št. 91-971 z dne 23. septembra 1991 (Uradni list z dne 24. septembra 1991) so bili uvedeni »rezervati za divjad in naravni rezervati« ter spremenjeni s členi R. 222-82 do 222-92 in R. 222-65 Podeželskega zakonika.

Novi člen R. 222-65 določa, da so rezervati ROLZ podvrženi določbam členov R. 222-82 do R. 222-92 Podeželskega zakonika.

Člen 4 odloka nadalje določa, da rezervate za divjad, ki jih je odobrila država, pred začetkom njegove veljavnosti urejajo členi R. 222-85 do R. 222-92 Podeželskega zakonika.

(b)Rezervati za divjad in naravni rezervati (členi R. 222-82 do R. 222-92 Podeželskega zakonika)

58. Rezervate za divjad in naravne rezervate ustanavlja prefekt (člen R. 222-82 Podeželskega zakonika) na lastno pobudo »kjer je to potrebno v podporo obsežni zaščiti divjadi in menedžmentu projektov, ki se izvajajo v splošnem interesu« (člen R. 222-84 Podeželskega zakonika) ali pa na predlog lastnika lovskih pravic (člen R. 222-83 Podeželskega zakonika); če ga prefekt zavrne, mora navesti razloge za svojo odločitev (ibid).

Prefekt lahko rezervat za divjad ali naravni rezervat kadarkoli zapre, tako zaradi splošnega interesa ali na predlog lastnika lovskih pravic, predvsem ob koncu šestletnega obdobja po ustanovitvi rezervata. Če takšen predlog zavrne, mora podati razloge za takšno odločitev (člen R. 222-85 Podeželskega zakonika).

59. V rezervatu za divjad in naravnem rezervatu je vsakršen lov prepovedan. Odlok o ustanovitvi rezervata pa lahko predvideva možnost izvajanja lovskega načrta, kjer je to potrebno za vzdrževanje biološkega ravnovesja in uravnoteženega razmerja med lovom, kmetijstvom in gozdarstvom. V takšnem primeru mora biti izvajanje načrta vsako leto odobreno z odlokom, ki vsebuje dodeljene kvote (člen R. 222-86 Podeželskega zakonika). Poleg tega se lahko ulov divjadi v znanstvene namene ali za ponovno vnašanje divjadi odobri pod pogoji, ki so določeni z občim pravom (člen 222-87 Podeželskega zakonika). Ostale dejavnosti, ki bi lahko motile divjad ali ogrozile njen življenjski prostor, se lahko zakonsko uredijo ali prepovedo (člena R. 222-89 do 222-91).

D. Naravni rezervati

1. Z dekretom ustanovljeni naravni rezervati

60. Člen l. 242-1 Podeželskega zakonika določa:

»Dele ozemlja ene ali več občin se lahko določi za naravni rezervat, kadar je pomembna predvsem zaščita flore in favne, zemlje, voda, nahajališč mineralov ali fosilov ter naravnega okolja na splošno, ali če jih je potrebno zaščititi pred kakršnokoli obliko zunanje intervencije, ki bi jih lahko oškodovala. Klasifikacija se lahko nanaša na pomorsko javno lastnino in francoske teritorialne vode.«

Najpomembnejši činitelji, ki jih je v ta namen treba upoštevati, so: zaščita življenskega prostora, živalskih ali rastlinskih vrst, ki izumirajo na celotnem ali na delu nacionalnega ozemlja, ali ki imajo nenavadne značilnosti; obnavljanje živalskih in rastlinskih populacij ali njihovega življenjskega okolja; zaščita botaničnih vrtov in arboretumov, ki predstavljajo rezervate za redke in neobičajne rastline ali vrste, ki izumirajo; ohranjanje biotopov in neobičajnih geoloških, geomorfoloških ali speleoloških formacij; in ohranjanje ali vzpostavljanje vmesnih destinacij na glavnih migracijskih poteh divjadi.

61. Po posvetovanju z vsemi zadevnimi lokalnimi oblastmi se z dekretom izda klasifikacijsko odločbo. Če lastnik zemljišča privolitev zavrača, potem se določitev naravnega parka določi Državnega sveta (člen L. 242-2 Podeželskega zakonika). Določitveni postopek, ki ga sproži minister, odgovoren za varstvo narave, je določen v členih R. 242-1 do R. 242-18 Podeželskega zakonika.

S 23. septembrom 1998 je bilo na takšen način ustanovljenih 144 naravnih parkov.

2. Prostovoljno ustanovljeni naravni parki

62. Člen L. 242-1 Podeželskega zakonika določa:

»Z namenom zaščite tistih vrst divjih rastlin in živali, ki so znanstveno in ekološko zanimive in ki se pojavljajo na zasebnih zemljiščih, lahko lastniki zemljišč zaprosijo, da upravni organi katerokoli takšno zemljišče določijo za prostovoljni naravni park, in sicer po posvetovanju s pristojnimi lokalnimi oblastmi.«

63. Lastnik zemljišča mora prefektu poslati vlogo za pridobitev dovoljenja. Priložiti mora tudi spis, ki inter alia vključuje naslednje dokumente (člen R. 242-26 Podeželskega zakonika): pismo, v katerem sta navedena cilj in obseg projekta ter razlogi zanj; poročilo, ki ga pripravi usposobljena oseba, ki prikazuje poseben znanstveni in ekološki interes, ki bi bil izpolnjen, če bi projekt uresničili; seznam ukrepov in dejavnosti, za katere se smatra, da ogrožajo ohranitev vrst, ki so znanstvenega in ekološkega pomena ter seznam ukrepov –stalnih ali začasnih - za njihovo ohranitev, za katere vlagatelj želi, da se izvedejo; ter podrobnosti o ukrepih, ki jih lastnik zemljišča namerava izvajati za nadzor naravnega parka, ter o opremi in izboljšavah, ki so potrebne za njegovo zaščito.

Prefekt, za pridobitev mnenja, predloži spis Občinskemu svetu ali občinskim svetom prizadetih občin, Registrirani občinski lovski zvezi –ali, kjer je ni, Lovskemu združenju v zadevnem departmaju –če je bila vložena zahteva za prepoved ali ureditev lova znotraj naravnega parka, ter Podeželski komisiji departmaja, ki deluje kot organ za varstvo narave (člen 242-27 Podeželskega zakonika).

64. Odločitev sprejme prefekt. Kjer je to potrebno, so v odločitvi, ki vsebuje njegovo dovoljenje, določene meje naravnega parka, narava ohranitvenih ukrepov, ki se jih mora tam izvajati ter obveznosti lastnika zemljišča v zvezi z nadziranjem in zaščito (člen R. 242-28 Podeželskega zakonika).

65. Dovoljenje se izdaja za obdobje šestih let, obnavlja se s tihim privoljenjem in se lahko ukine ob koncu vsakega šestletnega obdobja, če lastnik pred iztekom roka vložiti tovrstni zahtevek (člen R. 242-31 Podeželskega zakonika). Dne 7. septembra 1988 je bilo na takšen način ustanovljenih 129 naravnih parkov.

POSTOPEK PRED KOMISIJO

66. Ga. Chassagnou, g. R. Petit in ga. Lasgrezas so se Komisiji pritožili dne 20. aprila 1994, g. Dumont, g. P. Galland, g. A. Galland, g. E. Petit, g. M. Petit in g. Pinon dne 29. aprila 1995 in ga. Montion dne 30. junija 1995.

Zagovarjali so stališče, da so v skladu z zakonom št. 64-696 z dne 10. julija 1964 o organizaciji registriranih občinskih lovskih združenj, znanim pod imenom »Loi Verdeille«, morali - ne glede na njihovo nasprotovanje lovu zaradi etičnih razlogov –prenesti lovske pravice povezane s svojim zemljiščem, na registrirane lovske zveze, da so avtomatično postali člani teh zvez in niso mogli preprečiti lova na svojem zemljišču, utemeljujoč, da je to kršilo njihove pravice do svobode vesti in združevanja ter do mirnega uživanja svoje lastnine, zagotovljenih s členoma 9 in 11 Konvencije ter členom 1 Protokola št. 1. Nadalje so trdili, da so žrtve na lastnini zasnovane diskriminacije, kar je v nasprotju s členom 14 Konvencije in z zgornjimi tremi določili, ker so se le lastniki zemljišč, ki presegajo določeno minimalno površino, izognili obveznemu prenosu na svoja zemljišča vezanih lovskih pravic na registrirane lovske zveze. Tako so tam preprečili lov in se izognili članstvu v takšnih zvezah.

67. Komisija je dne 1. julija 1996 tri pritožbe (št. 25088/94, 28331/95 in 28443/95) razglasila za sprejete. V svojem poročilu (prejšnji člen 31 Konvencije) v zvezi s pritožbo št. 25088/94 z dne 30. oktobra 1997 je izrazila mnenje, da je prišlo do kršitev člena 1 Protokola št. 1 vzetega ločeno (sedemindvajset glasov proti petim) in v povezavi s členom 14 Konvencije (sedemindvajset glasov proti sedmim) ter člena 11 Konvencije vzetega ločeno (štiriindvajset glasov proti osmim) in v povezavi s členom 14 (dvaindvajset proti deset), vendar pa zadeve ni potrebno preveriti s stališča člena 9 Konvencije (šestindvajset glasov proti šestim). V svojih poročilih v zvezi s

pritožbama št. 28331/95 in 28443/95, obe z dne 4. decembra 1997 je sprejela enako odločitev s šestindvajsetimi glasovi proti petim (člen 1 Protokola št. 1 vzet ločeno), štiriindvajset glasov proti sedmim (člen 1 Protokola št. 1 vzet skupaj s členom 14), štiriindvajset glasov proti sedmim (člen 11), dvaindvajset glasov proti devetim (člen 11 vzet s členom 14) in štirindvajset glasov proti sedmim (ni potrebe po preverjanju zadeve s stališča člena 9). Celoten tekst mnenj Komisije ter ločenih mnenj, ki jih vsebujejo poročila, so dodani tej sodbi 5 v obliki aneksa.

KONČNI PREDLOGI SODIŠČU

68. V svojem memorandumu je Vlada zaprosila Sodišče, da zavrne pritožbe vlagateljev v zvezi s členoma 9 in 11 Konvencije; prvič zato, ker so nezdružljive s Konvencijo *ratione materiae* in podrejeno, ker ni bilo nikakršnih kršitev zadevnih določil. Sodišču s predlagali, da zavrne pritožbo po členu 1 Protokola št. 1, in sicer zaradi tega, ker ni bilo kršitve le-tega. Nazadnje je, z ozirom na pritožbo po členu 14, Vlada podobno prosila Sodišče, da jo zavrne zaradi tega, ker ni bil kršen člen 14.

*5 Opomba sodnega tajnika. Zaradi praktičnih razlogov bo ta aneks objavljen samo z dokončno tiskano verzijo sodbe (v uradnih poročilih izbranih sodb in sklepov Sodišča), vendar pa je kopija poročila Komisije na voljo v sodni pisarni.

69. Pritožniki so Sodišče prosili naj rzsodi, da je uveljavljanje zakona Loi Verdeille kršilo člena 9 in 11 Konvencije, člen 1 Protokola št. 1 in člen 14 skupaj z ostalimi določbami, na katere so se sklicevali ter da jim zagotovi pravično zadoščenje.

GLEDE PRAVA

I. ZATRJEVANA KRŠITEV ČLENA 1 PROTOKOLA ŠT. 1, VZETA LOČENO

70. Pritožniki so se pritožili, da obvezen prenos na njihova zemljišča vezanih lovskih pravic na ROLZ v skladu z določili zakona Loi Verdeille, predstavlja kršitev njihovih pravic do mirnega uživanja njihove lastnine, kot je zagotovljeno s členom 1 Protokola št. 1 Konvencije, ki določa:

» Vsaka fizična ali pravna oseba ima pravico do mirnega uživanja svoje posesti. Nikomur ne bo odvzeta njegova posest, razen v javnem interesu in pod pogoji, ki so določeni z zakonom in s splošnimi principi mednarodnega prava.

Vendar pa predhodne določbe na noben način ne vplivajo na pravico države, da uveljavlja takšne zakone, ki se ji zdijo potrebni za nadzor nad uporabo posesti v skladu s splošnim interesom ali za zagotavljanje plačila davkov ali drugih prispevkov ali denarnih kazni.«

A. Uporaba člena 1 Protokola št. 1

71. Tisti, ki so nastopili pred Sodiščem, so se strinjali, da je treba obvezen prenos na zemljišče vezanih lovskih pravic na ROLZ v skladu z zakonom Loi Verdeille, analizirati v luči drugega odstavka člena 1 Protokola št. 1, ki državam pridržuje pravico do sprejemanja takšnih zakonov kot sem jim zdi potrebno za nadzor nad uporabo lastnine v skladu s splošnim interesom. Po drugi strani pa se niso strinjali o tem, ali je dejansko prišlo do omejevanja pravice pritožnikov do uporabe njihove lastnine.

72. Pritožniki so zatrjevali, da predstavlja obveznost do prenosa na zemljišče vezanih lovskih pravic na ROLZ proti njihovi volji in brez odškodnine ali nadomestila, neobičajno kratenje njihove pravice do uporabe svoje lastnine –prvič zaradi tega, ker so bili prisiljeni tolerirati prisotnost lovcev na svojem zemljišču, kljub temu, da nasprotujejo lovu iz etičnih razlogov, in drugič zaradi tega, ker niso mogli svojega zemljišča uporabiti za ustanovitev naravnih parkov, kjer je lov prepovedan.

73. Po drugi strani je vlada zatrjevala, da je bilo omejevanje lastninske pravice pritožnikov le manjšega obsega, ker jim pravzaprav ni bila odvzeta pravica do uporabe njihove

lastnine. Zakon Loi Verdeille ni ukinil pravice do lova, enega od atributov lastninske pravice, njegov namen je bil le zmanjšati to ekskluzivno pravico lastnikov zemljišč. Edina stvar, ki so jo pritožniki izgubili, je njihova pravica do preprečevanja lova drugim na svojem zemljišču. Vendar se lov izvaja le šest mesecev na leto in člen L. 222-10 Podeželskega zakonika izrecno določa, da člani ROLZ ne smejo loviti znotraj polmera 150 m od kakršnegakoli bivališča (celotna površina sedem hektarjev).

74. Sodišče ugotavlja, da kljub temu, da pritožnikom ni bila odvzeta njihova pravica do uporabe njihove lastnine, do dajanja v najem ali njene prodaje, pa jim obvezen prenos na zemljišče vezanih lovskih pravic na ROLZ preprečuje izvajanje lovske pravice, ki je neposredno vezana na lastninsko pravico. V danem primeru pritožniki na svojem zemljišču ne želijo loviti in nasprotujejo dejstvu, da drugi lahko prihajajo loviti na njihovo zemljišče. Vendar, pa so kljub nasprotovanju lovu zaradi etičnih razlogov, prisiljeni vsako leto tolerirati prisotnost oboroženih ljudi in lovskih psov na svojem zemljišču. Ta omejitev svobodnega izvajanja uporabne pravice nedvomno predstavlja omejevanje uživanja pravic pritožnikov kot lastnikov imetja. Ustrezno temu je drugi odstavek člena 1 za ta primer veljaven.

B.Skladnost s pogoji, ki so določeni v drugem odstavku

75. Skladno z ustaljeno sodno prakso se mora drugi odstavek člena 1 Protokola št. 1 interpretirati v luči principa, ki je določen v prvem stavku tega člena. Posledično mora omejitev doseči »«pošteno ravnotežje» med zahtevami splošnega interesa neke skupnosti in zahtevami zaščite temeljnih pravic posameznika. Iskanje takšnega ravnotežja se zrcali v strukturi člena 1 kot celote –in zaradi tega tudi v njegovem drugem odstavku: obstajati mora razumno razmerje proporcionalnosti med uporabljenimi sredstvi in zasledovanim ciljem. Pri določanju tega, ali je ta zahteva izpolnjena, Sodišče ugotavlja, da ima država velik manevrski prostor pri ocenjevanju, tako v zvezi z izbiranjem sredstev za uveljavljanje kot tudi pri ugotavljanju, ali so posledice uveljavljanja upravičene v smislu splošnega interesa z namenom doseganja cilja določenega zakona (glej sodbo Fredin proti Švedski št. 1 z dne 18. februarja 1991, serija A št. 192, stran 17, § 51).

1.Cilj omejitve

76.Pritožniki so spodbijali legitimnost cilja zakona Loi Verdeille. Zatrjevali so, da ni bil sprejet v splošnem interesu, temveč le v korist specifične kategorije ljudi, namreč lovcev, saj zakon pravi, da je cilj ROLZ »izboljšati tehnično organizacijo lova, tako da se šport (lahko) izvaja na zadovoljivejši način.« Zakon obravnava divjvo favno le v obliki »divjadi« - z drugimi besedami, tiste vrste, ki se tradicionalno lovijo. Glede uničevanja škodljivcev, kar naj bi ustanovljene ROLZ tudi pospeševale, pa so pritožniki zatrjevali, da je tudi tam, kjer je bila ROLZ ustanovljena, pravica do uničevanja škodljivcev ekskluzivna prerogativa lastnikov zemljišč, oseb, ki jih imajo v lasti, ali kmetov –najemnikov (člen L.227-8 Podeželskega zakonika) in se jo na ROLZ lahko le delegira, če je to potrebno.

77. Pritožniki so nadalje zatrjevali, da je način uresničevanja zakona Loi Verdeille razkril odsotnost kakršnegakoli opravičljivega splošnega interesa. Obvezen prenos na zemljišče vezanih lovskih pravic na ROLZ je izjema v francoskem pravu glede na princip, da nihče nima pravice loviti na zemljišču drugega brez njegovega dovoljenja - pravica ki po zatrjevanju pritožnikov, vključuje tudi pravico, da nekdo ne lovi. Vendar pa zakon Loi Verdeille ne upošteva individualnih prepričanj, saj niti ne upošteva možnosti, da bi lahko obstajali lastniki zemljišč, ki ne želijo loviti. Nazadnje, za učinkovito izkoriščanje divjadi ni nikakršne potrebe po prednostnem mehanizmu, ki ga vnaša zakon Loi Verdeille. Trdili so, da ima več kot trideset let po njegovem uzakonjenju, od 36.200 občin v matični državi Franciji le približno 9.200 občin svojo ROLZ. Od tega jih je približno 8.700 nastalo z uveljavljanjem obvezne sheme in le 500 jih je bilo ustanovljenih prostovoljno s soglasjem večine lastnikov zemljišč. Zakon Loi Verdeille ni v veljavi v treh departmajih Spodnji Ren, Zgornji Ren in Moselle, ali na javnih posestih, ki pripadajo državi ali lokalnim in regionalnim oblastem. Po izjavah pritožnikov že dejstvo, da shema ni v splošni veljavi dokazuje, da splošni interes ne obstaja ter da ROLZ obstajajo le zato, da se lov lahko opravlja kot dejavnost v prostem času. Zatrjevali so, da je lovski lobi v Franciji, čeprav predstavlja le 3% populacije, uvedel svojo politiko in uveljavil predpise, ki kršijo zakonodajo Evropske skupnosti in mednarodno pravo, ki zahtevata učinkovitejšo varstvo narave. V dokaz tega so navedli dejstvo, da je Francija edina evropska država, ki

v mesecu februarju dovoljuje streljanje ptic selivk –kljub sodbi Sodišča Evropskih skupnosti, sodbi Državnega sveta z dne 10. marca 1995 ter več kot sto sodbam vseh upravnih sodišč v državi, ki uporabljajo smernico EGS.

78. Vlada je menila, da bi bilo vse preveč enostavno oceniti vidik splošnega interesa v zakonu Loi Verdeille le s pomočjo merila izboljšav na področju lova v izključno korist lovcev. Za razvoj divje favne ter za spoštovanje lastnine in pridelka –za vse to je pravilna organizacija lova koristna.

Vlada je poudarila, da je lov dejavnost z izredno trdnimi koreninami v francoski podeželski tradiciji. Vendar pa se pravilo, da nihče nima pravice loviti na zemljišču, ki ni njegova last, dolga leta ni upoštevalo na območju, ki pokriva več kot polovico Francije. Eden od glavnih ciljev zakona Loi Verdeille je bil zatorej ustanovitev enote za upravljanje, brez katere je postala kakršnakoli racionalna organizacija lova v skladu z zaščito okolja, povsem nemogoča. Poleg tega imajo ROLZ izobraževalno vlogo, in sicer zahvaljujoč udeležbi lovcev pri vodenju zveze in formulaciji lovske politike ter samodisciplini, ki je bila naložena vsem članom – če so lovci ali ne – kar dosega s pravilnikom zveze in lovskimi predpisi ter s kaznimi v njihovo podporo.

Vlada je podobno zavrnila argument pritožnikov, češ da zato, ker zakon Loi Verdeille ne velja na celotnem francoskem ozemlju, tudi ne služi nikakršnemu splošnemu interesu. Zatrjevali so, da se lahko uveljavlja po celi državi pod demokratičnimi pogoji. ROLZ se obvezno ustanovi šele po posvetovanjih s Svetom departmaja, Kmetijsko zbornico in Lovskim združenjem v zadevnem departmaju, v ostalih primerih pa se ustanovitev izvede na prostovoljni osnovi.

In nazadnje, zakon se ne more splošno uveljavljati povsod v Franciji, ker je potreba po združevanju lovišč odvisna od zemljepisnih značilnosti posameznega departmaja. Na primer, ustanovitev ROLZ ne pride v poštev v goratih ali močno pozidanih regijah, ali v departmajih, kjer je lov že organiziran.

79. Sodišče meni, da je glede na cilje, ki so z zakonom Loi Verdeille naloženi ROLZ in ki so navedeni v njegovem 1. odstavku, ter na razlage v zvezi s tem predmetom, nedvomno v splošnem interesu, da se izognemo lovu, ki ni urejen s predpisi, in vzpodbujamo racionalno gospodarjenje z divjadjo.

2. Proporcionalnost omejitve

80. Pritožniki so zatrjevali, da predstavlja obvezen prenos na njihovo zemljišče vezanih lovskih pravic na ROLZ nesorazmerno omejevanje pravice do mirnega uživanja njihove posesti. Ugotavljali so, da nimajo nikakršnega sredstva, da bi takšen prenos preprečili in to kljub vlogam, naslovljenim na ROLZ ali prefekte, da bi pridobili dovoljenje za izločitev njihovih posesti iz obsega lovišč ROLZ. Po njihovem mnenju ni nikakršne potrebe po pridobivanju manjših posesti s prednostno pravico v korist lovskih zvez z namenom racionalizacije števila divjadi. V tistih departmajih ali občinah, kjer nimajo ROLZ, samo dejstvo, da nekateri lastniki zemljišč ne želijo loviti in so prepovedali lov na svojih zemljiščih, ni povzročilo nikakršnih problemov, tako glede prekomernega razmnoževanja določenih vrst kot tudi glede vrst, ki so določene za škodljive in do uničevanja katerih ima pravico le lastnik zemljišča.

81. Vlada je ta argument zavrnila. Zatrjevali so, da zakon Loi Verdeille ponuja širok spekter sredstev, s katerimi lahko lastniki preprečijo njegovo uresničevanje. S tem v zvezi so navedli dejstvo, da ostaja odločitev pritožnikov, ali bodo svoja zemljišča (člen L. 222-10 in L. 224-3 Podeželskega zakonika, glej paragraf 46 zgoraj) vključili, ali bodo v skladu s členom R 222-54 Zakonika dokupili zemljišče, ki meji na njihovo, da tako tvori enotno zemljišče, katerega površina presega najmanjšo površino, ki je določena v členu L.222-13 Zakonika (glej paragrafa 47 in 49 zgoraj), ali pa da bodo zaprosili ROLZ, da njihovo zemljišče vključi v naravni park, ki ga v skladu s členom L.222-21 Zakonika (glej paragraf 55 zgoraj) mora ustanoviti.

Poleg tega bi pritožniki lahko zaprosili ministra ali prefekta, da njihovo zemljišče vključi v naravni rezervat ali v rezervat za divjad (člena L. 222-25 in R. 222-83 Zakonika, glej paragraf 56 in 58 zgoraj). Prav tako bi lahko zaprosili, da se njihovo zemljišče z dekretom dol za naravni rezervat ali pa bi se lahko prijavi, da bi bilo določeno za prostovoljni naravni rezervat (člena L. 242-1 in L.242-11 Podeželskega zakonika, glej paragrafe 60-63 zgoraj).

Vlada je nadalje poudarila, da lastniki niso bili prisiljeni v prenos svojih lovskih pravic na ROLZ, ne da bi v ta namen prejeli nadomestilo; res je, da so izgubili svojo ekskluzivno pravico do lova, vendar pa je to izgubo nadoknadilo dejstvo, da lahko po novem lovijo po celotnem lovišču ROLZ.

Še več, z obveznim prenosom so lastniki zemljišč pridobili pravico do nadomestila, če so zaradi prenosa lovskih pravic izgubili prejšnji vir zaslužka (člen L. 222-16 Podeželskega zakonika, glej paragraf 50 zgoraj).

82. Sodišče je mnenja, da nobena s strani Vlade omenjena opcija v praksi ne bi mogla rešiti pritožnikov pred zakonsko obveznostjo prenosa na njihovo zemljišče vezanih lovskih pravic na ROLZ. Predvsem pa pripominja, da mora biti ograja, ki je omenjena v členu 224-3, neprekinjena, stalna in mora preprečevati, da bi jo divjad ali ljudje lahko predrli, zaradi česar mora biti določene debeline in višine. Od pritožnikov se ne more zahtevati, da nosijo precejšnje stroške, da bi se izognili obveznosti prenosa na njihovo zemljišče vezanih lovskih pravic na ROLZ. Tovrstna zahteva je še toliko bolj pretirana, ker bi bila s postavitvijo takšne ograje finančna sposobnost uporabe zadevnega zemljišča v poljedelske namene, razen zemljišča ga. Montionove, v veliki meri ogrožena. Glede trditve, da je bila odločitev pritožnikov, ali bodo za svoje zemljišče zaprosili, da se vključi v rezervat za divje živali ali v naravni rezervat, pa je Sodišče mnenja, da ni naloga ROLZjev, ministra ali prefekta, da bi ugodili takšnih zahtevam posameznikov, kot to kažejo zavrnitve zahtevkov pritožnikov v tej zadevi (glej paragrafe 18, 24 ter 24-30 zgoraj). In nazadnje, iz določil, ki se nanašajo na naravne rezervate (glej paragrafa 60 in 62), je razvidno, da pritožniki niso mogli izpolniti specifičnih zahtev za takšno idoločitev.

Z ozirom na različne oblike zakonskih odškodnin, ki jih omenja Vlada, pa je stališče Sodišča, da se jih ne more smatrati za pošteno nadomestilo škode ob izgubi pravice uporabe. Jasno je, da je v zakonu Loi Verdeille iz leta 1964 predvideno, da se vsakemu lastniku zemljišča, ki je podvržen obveznemu prenosu, odvzem ekskluzivne pravice do lova na svojem zemljišču kompenzira s hkratno pravico do lova v tistih predelih občinskega zemljišča, ki je pod upravo ROLZ. Vendar pa ima odškodnina svojo vrednost le, če so vsi zadevni lastniki zemljišč lovci, ali če lov akceptirajo. Toda Zakon iz leta 1964 ne upošteva nikakršnih odškodninskih ukrepov za lastnike zemljišč, ki lovu nasprotujejo, ki po definiciji ne želijo imeti nikakršnih prednosti ali dobička iz lovske pravice, in ki zavračajo njeno izvajanje. Podobno, kompenzacija za izgubo dobička, ki jo povzroči odvzem nekdanjega vira dohodka, zadeva le lastnike zemljišč, ki so pred ustanovitvijo ROLZ v svoji občini imeli dohodke iz naslova izvajanja svojih lovskih pravic, na primer z njihovim dajanjem v najem; to ni veljalo za pritožnike v danem primeru.

Ker so vsi lastniki zemljišč, ki je manjša kot minimalne površine, ki se zahtevajo za veljavni ugovor (glej paragraf 47 zgoraj), se pritožniki zaradi tega niso mogli izogniti obveznemu prenosu na njihovo zemljišče vezanih lovskih pravic na ROLZ v njihovih občinah.

83. Vendar je takšen obvezen prenos izjema od splošnega principa, ki je določen v členu 544 Civilnega zakonika, ki zagotavlja, da lastnina pomeni pravico do uživanja in razpolaganja s stvarmi na najbolj absolutni način, pod pogojem, da se jih ne uporablja na način, ki je prepovedan z zakonom. Obvezen prenos lovske pravice, ki je v francoskem pravu eden od atributov pravice do lastnine, tudi krni princip, ki je določen s členom L. 222-1 Podeželskega zakonika, v skladu s katerim ne sme nihče loviti na zemlji, ki pripada drugemu, brez lastnikovega privoljenja. Sodišče poleg tega ugotavlja, da se po členu R. 228-1 kršitve tega pravila kaznujejo s kaznimi, določenimi za kršitve razreda 5. Nazadnje je treba omeniti, da so po francoskem pravu (člen R. 227-7) lastniki zemljišč osebno odgovorni za uničevanje škodljivcev in da se ta odgovornost, če je potrebno, lahko prenese na ROLZ ali katerikoli drugo osebo po lastnikovem izboru le v pisni obliki.

84. Sodišče nadalje ugotavlja, da je bilo v skladu s sprejetjem zakona Loi Verdeille, ki že od samega začetka izključuje departmaje Nižje Porenje, Višje Porenje in Moselle, le 29 od 93 departmajev v metropolitanski Franciji podvrženih režimu obveznega ustanavljanja ROLZ, da so bile ROLZ prostovoljno ustanovljene le v 851 občinah ter da Zakon velja le za zemljiške posesti, ki merijo manj kot 20 hektarjev in ne vključuje velikih zasebnih posestev in državnih zemljišč (glej paragraf 46 zgoraj).

85. In končno, ne glede na legitimne cilje zakona Loi Verdeille ob njegovem sprejetju, je Sodišče mnenja, da je rezultat sistema obveznega prenosa, postavitvev pritožnikov v položaj, ki ruši pošteno ravnovesje, ki mora vladati med lastninsko pravico in zahtevami splošnega interesa. S tem, ko se je majhne lastnike zemljišč prisililo v prenos na njihovo zemljišče vezanih lovskih pravic tako, da so jih lahko uresničevali tudi drugi na način, ki je bil popolnoma v nasprotju z njihovim prepričanjem, pa jim nalaga nesorazmerno breme, ki po drugem odstavku člena 1 Protokola št. 1 ni upravičeno. Zaradi tega je bila ta določba kršena.

II. ZATRJEVANA KRŠITEV ČLENA 1 PROTOKOLA ŠT. 1 V POVEZAVI S ČLENOM 14 KONVENCIJE

86. Pritožniki so zatrjevali, da so določila zakona Loi Verdeille za njih diskriminatorna iz dveh vidikov. Prvi je zasnovan na njihovi lastnini, drugi pa na njihovem prepričanju in življenjskem slogu. Oprli so se na člen 14 Konvencije, ki določa:

»Uživanje pravic in svoboščin, določenih s to Konvencijo je zagotovljeno vsem ljudem brez razlikovanja glede na spol, raso, barvo kože, jezik, vero, politično in drugo prepričanje, narodnosti ali socialni izvor, pripadnost narodni manjšini, lastnino, rojstvo ali kakšne druge okoliščine.«

87. Sami sebe smatrajo za žrtve oblike diskriminacije, ki je bila v sistem uvedena z zakonom Loi Verdeille, in ki izhaja iz dejstva, da so le lastniki zemljišč površine 20 hektarjev ali več, ali tisti, ki imajo na razpolago dovolj sredstev za postavitve drage, neprehodne ograje, izvzeti iz obveznosti prenosa svojih pravic na ROLZ.

Zatrjevali so, da je druga oblika diskriminacije v tem, da je bilo lovcem odobreno prednostno obravnavanje, ker so v zameno za njihovo zasebno lovsko pravico dobili pravico do lova na večji površini, medtem ko so ne-lovci izgubili, brez kakršnegakoli nadomestila ali odškodnine, ne le uporabno pravico, temveč tudi svojo svobodo misli in svobodo do izražanja svojega prepričanja s praktičnim uveljavljanjem svoje etike na svojem lastnem zemljišču. Poleg tega so skupine lovcev z obveznim prenosom brezplačno dobile pravice nad zasebnim zemljiščem, medtem ko združenja za zaščito narave s prostovoljnim prenosom niso mogla več dobiti pravic nad zemljo svojih lastnih članov.

88. Vlada je zatrjevala, da princip nediskriminacije, ki je določen v členu 14, ne prepoveduje uveljavljanja različnih pravil pri osebah v različnih položajih. V danem primeru so lahko samo imetja določene velikosti predmet racionalnega menedžmenta divjadi, medtem ko je treba imetja manjših razsežnosti združevati. V skladu s tem različne kategorije lastnikov zemljišč niso bile sestavljene iz ene same kategorije oseb in razlika med njimi je bila objektivna, tako da je bil obstoj različnih omejitev glede pravice do ugovora, upravičen. S tem v zvezi je vlada dodala, da kljub temu, da je kriterij glede površine dokaj približen, pa ni arbitraren ter da na tem področju sodna praksa ustanov Konvencije dopušča državam široko mejo presoje.

Na koncu je Vlada zatrdila, da pritožba glede diskriminacije zasnovane na lastnini, češ da so se lastniki največjih zemljišč lahko izognili obveznosti po Zakonu iz leta 1964, ni resna. V vsakem primeru je trditev napačna, ker imajo lahko določena zemljišča, ki so manjša od 20 hektarjev, veliko višjo ekonomsko in denarno vrednost kot zemljišča, ki so po površini večja kot 20 ha in vključujejo resave in ledine.

89. Sodišče ponavlja, da člen 14 ne obstaja neodvisno, temveč igra pomembno vlogo pri dopolnjevanju drugih določb Konvencije in protokolov, ker varuje posameznike, ki so postavljeni v podobno situacijo, pred kakršnokoli diskriminacijo pri uživanju pravic določenih v teh drugih določbah. Kadar se je sklicevalo na samo normativno določbo Konvencije, ali skupaj s členom 14, in je bila ugotovljena ločena kršitev normativne določbe, pa običajno ni potrebno, da Sodišče obravnava zadevo tudi po členu 14, čeprav je položaj drugačen, če je očitna neenakost pri obravnavanju uživanja te pravice temeljni vidik zadeve (glej sodbo Dudgeon proti Združenemu kraljestvu z dne 22. oktobra 1981, serija A št. 45, stran 26, § 67).

90. V tej zadevi mora Sodišče upoštevati, kakšne posledice ima zakon Loi Verdeille za ustanavljanje ROLZ glede uživanja pravic, zagotovljenih pritožnikom kot lastnikom zemljišč Protokolom št. 1. Po zatrjevanju vlagateljev je diskriminatorno obravnavanje v razlikovanju med lastniki zemljišč velikosti 20 hektarjev ali več v Dordogne in Gironde, ali 60 hektarjev v Creuse, ki lahko v skladu s členom L. 222-13 Podeželskega zakonika (glej paragraf 47 zgoraj) nasprotujejo obveznemu prenosu svojih lovskih pravic na ROLZ, ter takšnimi kot so pritožniki, katerih zemljišče je po površini manjše in tega ne morejo storiti. Imetja različnih pritožnikov v dani zadevi zelo dobro ilustrirajo različne situacije, ki se lahko pojavijo; tista gospe Chassagnou, g. Petit-a in g. Lasgrezas-a so locirana v departmaju Dordogne, kjer je ustanavljanje ROLZ prostovoljne narave in je omejitev za ugovor 20 hektarjev; medtem ko so tista g. Dumonta, g. P. Galland-a, g. A. Galland-a, g. M. Petit-a in g. Pinon-a v departmaju Creuse, gospe Montion pa v departmaju Gironde, t.j. v

departmajih, kjer je ustanovitev ROLZ obvezna, omejitve za ugovor pa je 60 hektarjev v departmaju Creuse in 20 hektarjev v departmaju Gironde.

91. Sodišče ponavlja, da je razlikovanje pri obravnavanju diskriminatorno, če nima »nikakršnega cilja ali razumne utemeljitve« t.j. če ne zasleduje »legitimnega cilja« ali če ni »razumnega odnosa proporcionalnosti med uporabljenimi sredstvi in zasledovanim ciljem, ki naj bi se uresničil.« Poleg tega države pogodbenice uživajo določeno mejo presoje pri ocenjevanju tega, ali in v kolikšni meri razlike med sicer podobnimi situacijami opravičujejo različno obravnavanje (glej najnovejše, sodbo Larkos proti Cipru z dne 18. februarja 1999, § 29, ki bo objavljena).

92. Sodišče ugotavlja, da se je tožena država trudila opravičiti razliko pri obravnavanju lastnikov majhnih in velikih zemljišč z navajanjem potrebe po združevanju majhnih kosov zemljišč zaradi pospeševanja racionalnega menedžmenta divjadi. Medtem ko sprejema, da je ukrep, ki vodi do razlike pri obravnavanju oseb, ki so postavljene v primerljive situacije, opravičljiv z javnim interesom, je Sodišče mnenja, da v dani zadevi tožena Vlada ni podala nikakršne prepričljive razlage, kako lahko javnemu interesu služi obveznost lastnikov majhnih zemljišč, da samo prenesejo svoje lovske pravice. Na prvi pogled je racionalno izkoriščanje divjadi v določeni občini nepogrešljivo potrebno tako na velikih posestvih kot tudi na majhnih in Vlada ni pokazala, da bi obstajal kakršenkoli interes, ki bi lahko opravičil uporabo kriterija površine zemljišča kot edinega sredstva za diferenciacijo. Sodišče ne vidi, kaj bi lahko razložilo dejstvo, da lahko v eni in isti občini lastniki velikih zemljišč obdržijo zase ekskluzivne lovske pravice na svojem zemljišču, predvsem upoštevajoč pridobivanje dohodka iz tega, in so izvzeti iz obveznosti prenosa teh pravic na občino ali, če sami tam ne lovijo, da lahko prepovedo lov na svojem zemljišču preko drugih, medtem ko morajo po drugi strani lastniki majhnih zemljišč pravice nad svojim zemljiščem prenesti na ROLZ.

93. Poleg tega lahko sicer izgleda, da je povezovanje v interesu lovcev, ki imajo v lasti majhne kose zemljišč, da bi tako pridobili večja lovska območja, vendar pa ni nikakršnega objektivnega in razumnega opravičila za prisiljevanje ljudi, da to storijo, če po tem ne čutijo nikakršne želje, in sicer z obveznim prenosom na osnovi enega samega kriterija, t.j. površine zemljišča, ki je –kot je Vlada sama priznala –dokaj približno merilo.

94. Nadalje, v tistih departmajih, kjer je ustanavljanje ROLZ prostovoljno (kot na primer v departmaju Dordogne, kjer imajo ROLZ le v 53 od skupno 555 občin), vodi uveljavljanje zakona Loi Verdeille v situacije, ko so nekateri lastniki majhnih zemljišč prisiljeni prenesti lovske pravice, ki so vezane na njihovo zemljišče, na ROLZ, medtem ko lahko v sosednji občini z istim tipom terena in istimi vrstami divjadi, ki pa jo zakon Loi Verdeille ne zadeva, vsi lastniki zemljišč ne glede na velikost posesti, svobodno uporabljajo svojo lastnino, tako kot to sami želijo.

95. In na koncu, ker je rezultat razlike pri obravnavanju lastnikov majhnih in velikih zemljišč v tem, da imajo le slednji pravico uporabljati svoje zemljišče v skladu s svojo vestjo, tvori to diskriminacijo na osnovi lastnine v smislu člena 14 Konvencije. Zaradi tega je prišlo do kršitve člena 1 Protokola št. 1, vzetega skupaj s členom 14 Konvencije.

III.ZATRJEVANA KRŠITEV ČLENA 11 KONVENCIJE, VZETEGA LOČENO

96. Pritožniki so zatrjevali, da so utrpeli kršitev svoje svobode do združevanja na račun dejstva, da so v skladu z ustreznimi določbami zakona Loi Verdeille proti svoji volji avtomatično postali člani registrirane občinske lovske zveze, zakon pa jim ne dovoljuje, da bi jo zapustili. Naslonili so se na člen 11 Konvencije, ki določa:

»1. Vsakdo ima pravico, da svobodno zboruje in se svobodno združuje, vključno s pravico, da ustanavlja sindikate in se jim pridruži, da bi zavaroval svoje interese.

2. Izvrševanje teh pravic je mogoče omejiti samo z zakonom, če je to nujno v demokratični družbi zaradi državne ali javne varnosti, za preprečitev neredov ali zločinov, za zaščito zdravja ali morale ali za zavarovanje pravic in svoboščin drugih ljudi. Ta člen ne preprečuje, da bi pripadnikom oboroženih sil, policije ali državne uprave z zakonom omejili izvrševanje teh pravic.«

A. Uporaba člena 11

97. Pritožniki so zatrjevali, da ROLZ nedvomno spada v območje veljavnosti člena 11. Po njihovem mnenju je lovska zveza, kljub odobritvi s strani pristojnih organov, ostala povsem zasebno civilnopravno telo, saj se zakon Loi Verdeille sam izrecno sklicuje na Zakon o združenjih z dne 1. julija 1901. ROLZ predseduje lovec, ki so ga izvolili lovci. Nimajo nobenega javnega pooblastila zunaj obsega občega prava prava, ker tehnika uradne registracije ni dovolj za preoblikovanje civilnopravnega združenja v javno-upravno telo.

98. Po drugi strani pa je Vlada trdila, da so ROLZ javnopravna združenja, ki jim je parlament podelil javno pooblastilo zanje torej 11. člen ne velja. ROLZ se lahko na primer ustanovi le z odobritvijo prefekta in nima prostih rok pri sprejemanju svojega statuta ali internega pravilnika, bistveni deli katerih so določeni s členi R. 222-62 in nasl. Podeželskega zakonika. Poleg tega je prefekt pristojen za nadzor in uvedbo sankcij zoper ROLZ, ima pravico do predhodne odobritve kakršnekoli dopolnitve predpisov in disciplinske pristojnosti.

Zaradi tega je Vlada zatrdila, da so ROLZ, četudi so ustanovljene v skladu z Zakonom z dne 1. julija 1901, javnopravne para-administrativne institucije, katerih interna vodstvena telesa so resda podobna tistim, ki jih imajo združenja, vendar se zaradi statuta jasno razlikujejo od običajnih združenj, ker so podvržena mešanemu pravnemu režimu, ki vsebuje elemente tako zasebnega kot tudi javnega prava. Pritožba glede kršitve člena 11 tako *ratione materiae* naj ne bi bila v skladu z določbami Konvencije.

99. Sodišče ugotavlja, da vprašanje, ali za ROLZe velja civilno ali javno pravo, v francoski zakonodaji še zdaleč ni rešeno. Upravno sodišče v Bordeauxju je na primer v svoji sodbi z dne 16. novembra 1989 (glej paragraf 32 zgoraj) navedlo: »Kljub temu, da so z namenom doseganja ciljev določenih z zakonom Loi Verdeille, ROLZ dobile prerogative oblasti, pa vseeno ostajajo civilnopravna telesa,« in nadaljuje: »Odločitve, ki jih sprejemajo... predvsem z ozirom na odobravanje ali zavračanje članstva, so zasebnopravna dejanja, ki niso podvržena pristojnosti upravnih sodišč.«

Za takšen pristop so se odločila tudi civilna sodišča, ki so obravnavala primer *ga. Chassagnou* in ostali (glej paragrafa 21 in 22 zgoraj). Po drugi strani so se v sodbi proti tistim pritožnikom (*g. Dumont* in drugi ter *ga. Montion*), ki so se na upravnih sodiščih pritožili zaradi zavrnitve prefekta, da njihovo zemljišče izključi iz območja lovišč ROLZ, zadevna sodišča sklicevala na oblastne prerogative, ki naj bi bili podeljene ROLZ (glej paragrafa 27 in 32 zgoraj).

100. Vendar ne gre toliko za vprašanje ali so po francoskem pravu ROLZ zasebna združenja, javna ali parajavna združenja, ali mešana združenja, temveč ali so združenja v skladu s členom 11 Konvencije. Če bi države pogodbenice lahko po svoji lastni presoji s klasificiranjem nekega združenja kot »javnega« ali »para-upravnega« le-tega izključile iz obsega veljavnosti člena 11, bi jim to dalo tolikšno razsežnost, da bi lahko vodila do rezultatov, ki niso v skladu s ciljem in namenom Konvencije, t.j. zaščititi pravice, ki niso teoretične ali iluzorne, temveč praktične in učinkovite (glej sodbo *Artico* proti Italiji z dne 13. maja 1980, serija A št. 37, strani 15-16 in kasnejšo sodbo *Združena komunistična partija Turčije* in drugi proti Turčiji z dne 30. januarja 1988, Poročila o sodbah in sklepih 1998-I, strani 18-19, § 33).

Swoboda misli in prepričanja ter svoboda izražanja, ki sta zagotovljeni s členoma 9 in 10 Konvencije, bi tako imeli izredno omejen obseg veljavnosti, če ju ne bi spremljalo zagotovilo, da se prepričanja ali ideje lahko delijo v skupnosti z drugimi, predvsem preko združenj posameznikov s skupnimi prepričanji, idejami ali interesi.

Pojem »združenje« ima zato avtonomen pomen; klasifikacija v nacionalnem pravu ima le relativno vrednost in ne predstavlja nič več kot izhodišče.

101. Res je, da je obstoj ROLZ odvisen od volje parlamenta, vendar pa Sodišče ugotavlja, da so ROLZ zveze, ki so ustanovljene v skladu z Zakonom z dne 1. julija 1901 in ki jo sestavljajo lovci ali lastniki zemljišč ali lovskih pravic, torej zasebni posamezniki, od katerih si vsi, a priori, želijo združiti svoja zemljišča z namenom lova.

Podobno pa samo dejstvo, da prefekt nadzoruje način, kako te zveze delujejo, ne zadostuje za podporo trditvi, da ostanejo integrirane v strukturo države (glej *mutatis mutandis* sodbo *Le Compte, Van Leuven and De Meyere* proti Belgiji z dne 23. junija 1981, serija A št. 43, strani 26-27, § 64). Nadalje se ne more trditi, da ROLZ po zakonu Loi Verdeille uživajo administrativne, zakonodajne ali disciplinske prerogative zunaj obsega občega prava, ter da uporabljajo postopke javnega organa, kot profesionalna združenja.

102. Sodišče ustrezno temu ugotavlja, tako kot Komisija, da so ROLZ dejansko »zdrufenja« v smislu člena 11.

B.SKLADNOST S ČLENOM 11

1.Obstoj omejitve

103. Tisti, ki so nastopili pred Sodiščem, niso izpodbijali tega, da je obveznost vstopa v ROLZ, ki je bila vlagateljem naložena z zakonom Loi Verdeille, omejevanje »negativne« svobode združenja. Tudi Sodišče je tega mnenja in bo zaradi tega proučilo pritožbo po členu 11 v luči člena 9, ker je zaščita osebnega prepričanja eden od namenov svobode združenja, ki implicira negativno svobodo združenja (glej sodbo Sigurdur A. Sigurjónsson proti Islandiji z dne 30. junija 1993, serija A št. 264, stran 17, § 37).

2.Upravičenost omejitve

104. Takšno omejevanje krši člen 11, razen če je »predpisano z zakonom«, usmerjeno v enega ali več legitimnih ciljev, ki so navedeni v paragrafu 2 in je »potrebno v demokratični družbi« za doseganje tega cilja ali ciljev.

a)»Predpisan z zakonom«

105. Tisti, ki so nastopili pred Sodiščem, so se strinjali, da je omejitev predpisana z zakonom, ker je bila obveznost pritožnikov, da se pridružijo ROLZ v svoji občini, uvedena z zakonom Loi Verdeille iz leta 1964, predvsem s členu L. 222-9 in L.222-19 § 3 Podeželskega zakonika (glej paragraf 45 in 51 zgoraj).

b)Legitimni cilj

106. Vlada je zatrnila, da ima omejitve, zaradi katere je prišlo do pritožbe, legitimni cilj zaščititi pravice in svoboščine drugih. Z določanjem, da se združujejo manjše površine zemljišč in z zahtevo, da se njihovi lastniki vključijo v ROLZ, poizkuša zakon Loi Verdeille zagotoviti demokratično sodelovanje pri lovu, da bi se čim večjemu številu ljudi omogočilo dostop do dejavnosti v prostem času, ki bi bila sicer ostala ekskluzivna pravica lastnikov velikih posestev.

107. Pritožniki so nasprotno zatrnili, da lov za tiste, ki se ga udeležujejo, ni nič več kot le dejavnost v prostem času. Kljub temu, da vlagatelji niso oporekali pravici lovcev, da uživajo pri lovu in se ga udeležujejo, pa so smatrali, da parlament ne more naložiti obveznosti, da se vključijo v lovske zveze tistim, ki temu nasprotujejo ter obsojajo cilje in politiko lovskih zvez.

108. Komisija je bila mnenja, da je lov starodavna dejavnost, s katero so se ukvarjali tisočletja. Je pa vsekakor res, da je z razvojem kmetijstva, urbanizacije in novega načina življenja v današnjem času njegov glavni namen zagotoviti razvedrilo in sprostitev tistim, ki se ga udeležujejo –ob upoštevanju njegovih tradicij. Vendar pa je lahko tudi organizacija in urejanje dejavnosti v prostem času zadeva, za katero nosi odgovornost država, predvsem kar se tiče dolžnosti zagotavljanja varnosti ljudi in lastnine – v korist skupnosti. Sodišče, tako kot Komisija, v skladu s tem smatra, da zadevna zakonodaja zasleduje »legitimni cilj« v smislu paragrafa 2 členu 11 Konvencije.

c)»Nujen v demokratični družbi«

109. Pritožniki so zatrnili, da v demokratični družbi ni potrebno obvezati ljudi, da postanejo člani lovskih zvez, če zaradi vesti nasprotujejo lovu kot dejavnosti v prostem času. Še več, dejstvo, da so se morali vključiti v ROLZ jim je preprečevalo, da bi svojemu članstvu v zvezah za varovanje narave dali praktičen pomen, ker niso mogli prenesti pravic nad svojim zemljiščem na te zveze, da bi tam ustanovili naravne parke.

110. Po trditvah Vlade so ROLZ zveze, ki jih ureja Zakon iz leta 1901 in veljajo zaradi tega zanje načela občega prava o zvezah. Tako lahko člani svobodno odločajo o tem, kako naj bi se njihova zveza vodila in zaradi tega ne more lastnikom zemljišč, ki niso lovci in imajo tako kot ostali člani pravico do glasovanja na občnem zboru, nič preprečiti tega, da ne bi dejavno sodelovali v zvezi. Če tega niso želeli storiti, pa obveznost vključitve v ROLZ ni imela nikakršnih prisilnih posledic, ker po členu L. 222-19 Podeželskega zakonika tisti, ki niso lovci, kljub temu, da so resnično avtomatično postali člani ROLZ, niso obvezni plačevati članarine ali prispevka za pokrivanje izgube, ki bi jo zveza morda lahko imela. Položaj tistih, ki ne lovijo, je s tega vidika drugačen od tistega, ki je bil povod za sodbo Sodišča v prej citirani zadevi Sigurjónsson, ker je avtomatično članstvo v ROLZ le posledica prenosa pravic nad zemljiščem, ne pa njegov predpogoj, medtem ko je bilo članstvo v zvezi iz islandske zadeve nujno potreben pogoj za nadaljevanje dejavnosti.

111. Sodišče je mnenja, da je razlika, ki jo je Vlada poizkušala prikazati med obveznostjo lastnika zemljišča, da prenese pravice nad svojim zemljiščem in njegovo obveznostjo kot fizične osebe, da se vključi v zvezo proti svoji volji, na pogled umetna. Poudariti bi bilo treba, da se je francoski parlament odločil, da zagotovi obvezen prenos na zemljišče vezanih lovskih pravic z obveznim članstvom v zvezi, ki je odgovorna za vodenje tako združenih zemljišč. To je zatekanje k zakonski tehniki urejanja združevanja, ki predstavlja sporno točko z ozirom na pravico do svobode združevanja, določene v členu 11 Konvencije, ker je vprašanje obveznega prenosa lovskih pravic zadeva, ki spada znotraj obsega pravice do mirnega uživanja lastnine, ki je zagotovljeno s členom 1 Protokola št. 1.

112. Sodišče ponavlja, da je treba pri oceni potrebe danega ukrepa upoštevati celo vrsto principov. Izraz »potreben« nima fleksibilnosti izrazov kot so »uporaben« ali »željen«. Poleg tega so pluralizem, strpnost in širokosrčnost poudarjene značilnosti »demokratske družbe«. Čeprav se morajo včasih interesi posameznika podrediti interesom skupine, pa demokracija ne pomeni, da morajo stališča večine vedno preprosto prevladati: doseči je treba ravnotežje, ki zagotavlja pošteno in ustrezno obravnavanje manjšin in preprečuje zlorabo dominantnega položaja. In na koncu, kakršnakoli omejitve, ki se uvede na pravico iz Konvencije, mora proporcionalno ustrezati zakonitemu cilju, ki se ga zasleduje (glej sodbo Young, James in Webster proti Združenemu kraljestvu z dne 13. avgusta 1981, serija A, št. 44, stran 25, § 63).

113. V dani zadevi je edini cilj, ki ga Vlada navaja kot opravičilo za omejitve, na katero se nanaša pritožba, »zaščita pravic in svoboščin drugih«. Kjer so te »pravice in svoboščine« med tistimi, ki so zagotovljene s Konvencijo ali njenimi Protokoli, je treba sprejeti, da potreba po njihovi zaščiti lahko privede do tega, da države omejijo druge pravice ali svoboščine, ki so prav tako določene v Konvenciji. Prav to stalno iskanje ravnotežja med temeljnimi pravicami vsakega posameznika predstavlja osnovo »demokratske družbe«. Ustvarjanje ravnotežja med posameznimi interesi, ki so si lahko tudi nasprotujoči, je težavna zadeva. Zaradi tega morajo imeti države pogodbenice na tem področju širok manevrski prostor, saj so načeloma nacionalne oblasti v boljšem položaju kot Evropsko sodišče pri ocenjevanju tega, ali obstaja ali ne obstaja »nujna socialna potreba«, ki lahko opraviči krnitev ene od pravic, ki jo zagotavlja Konvencija.

Nekaj drugega je, če se omejitve nanašajo na pravico ali svoboščino, ki jo Konvencija zagotavlja, da bi zaščitila »pravice in svoboščine«, ki kot take v njej niso navedene. V takšnem primeru se lahko omejitve uživanja pravice iz Konvencije utemelji le z nespornimi imperativi.

V dani zadevi je Vlada navedla potrebo po zaščiti ali vzpodbujanju demokratskega sodelovanja pri lovu. Tudi s predpostavko, da francosko pravo varuje »pravico« ali »svoboščino« do lova, pa Sodišče, tako kot Upravno sodišče v Bordeauxju (glej paragraf 32 zgoraj), ugotavlja, da takšna pravica ali svoboščina ni ena od tistih, ki je določena v Konvenciji, ki pa izrecno zagotavlja svobodo združevanja.

114. Sodišče je zato, da bi ugotovilo, ali je zahteva, da se morajo lastniki zemljišč, ki lovu nasprotujejo, včlaniti v lovske zveze, lahko upravičena, upoštevalo naslednje vidike.

Pritožniki iz etičnih razlogov nasprotujejo lovu in Sodišče meni, da njihovo »prepričanje« v tem oziru dosega določeno raven trdnosti, kohezije in pomembnosti in je zaradi tega vredno upoštevanja v demokratski družbi (glej sodbo Campbell in Cosans proti Združenemu kraljestvu z dne 25. februarja 1982, serija A št. 48, strani 16-17, § 36). Ustrezno temu je Sodišče mnenja, da se lahko prima facie zdi, da obveznost včlanjenja oseb v lovske zveze, ki nasprotujejo lovu, ni v skladu s členom 11.

Posameznik poleg tega ne uživa pravice do svobode združevanja, če dejansko svoboda do ukrepanja ali izbire ne obstaja, ali pa je tako okrnjena, da je brez praktične vrednosti (glej prej citirano sodbo Young, James in Webster, stran 23, § 56).

115. Sodišče, v nasprotju z zatrjevanjem Vlade, ugotavlja, da v danem primeru pritožniki nimajo razumne možnosti za prekinitev svojega članstva. Dejstvo, da so njihova zemljišča vključena v lovišča ROLZ ter da njihova zemljišča niso dovolj velika, da bi lahko vložili ugovor, je dovolj, da je njihovo članstvo zaradi tega obvezno.

Poleg tega je bilo zatrjevano, da lastniki zemljišč, ki nasprotujejo lovu, niso obvezni aktivno sodelovati pri dejavnostih ROLZ, čeprav je res, da so avtomatično postali člani, pa niso obvezni plačevati članarine ali prispevka za pokrivanje kakršnekoli izgube, ki bi jo zveza lahko imela. Zaradi tega naj ne bi bilo stopnje prisile, ki je potrebna za upravičenost zaključka, da je prišlo do kršitve člena 11. Sodišče je mnenja, da dejstvo, da je bilo vlagateljem dovoljeno včlanjenje v ROLZ le formalno, torej le na osnovi njihovega statusa lastnika zemljišča, njihovemu članstvu ne odvzema značaja obveznosti.

116. Sodišče poleg tega ugotavlja, da je s členom L. 222-10 Podeželskega zakonika, vse javno premoženje, ki pripada državi, departmaju ali občini, javni gozdovi in zemljišča, ki pripadajo Francoski nacionalni železniški družbi, izrecno izključeno iz področja veljavnosti zakona Loi Verdeille (glej paragraf 46 zgoraj). Z drugimi besedami, potreba po združevanju zemljišč za lov se nanaša le na omejeno število zasebnih lastnikov zemljišč, katerih mnenje se na nikakršen način ne upošteva. Še več, ustanavljanje ROLZ je obvezno le v 29 departmajih od skupno 93 v metropolitanski Franciji, kjer je v veljavi ta zakon. Le v 851 občinah, od pribl. 36.200 v Franciji, se jih je odločilo za ustanovitev zvez na prostovoljni osnovi, vključno z občinama Tourtoirac in Chourgnac-d'Ans v Dordogni, kjer so ROLZ ustanovili leta 1977. Sodišče nazadnje ugotavlja, da lahko katerikoli lastnik zemljišča, ki meri več kot 20 hektarjev (60 v Creuse) ali povsem ograjenega zemljišča, ugovarja članstvu v ROLZ.

117. Argumenti, ki jih je predložila Vlada, v luči predhodnih razmišljanj ne zadoščajo za ugotovitev, da je bilo potrebno pritožnike prisiliti v članstvo v ROLZ njihove občine, kljub njihovemu osebному prepričanju. Ob upoštevanju potrebe po zaščiti pravic in svoboščin drugih za zagotovitev demokratične udeležbe pri lovu, se obveznost vstopa v ROLZ, ki je naložena lastnikom zemljišč le v eni od štirih občin v Franciji, ne more smatrati, da proporcionalno ustreza zasledovanemu zakonitemu cilju. Sodišče tudi ne vidi, zakaj bi bilo potrebno združevati le majhna posestva, medtem ko so velika, tako javna in zasebna, zaščitena pred demokratično udeležbo pri lovu.

Z zakonom nekoga prisiliti, da se pridruži takšni zvezi, ki je v temeljih v nasprotju z njegovim lastnim prepričanjem, in da postane njen član ter ga obvezati, da na osnovi članstva v takšni zvezi prenese svoje na takšno zemljišče vezane pravice, da lahko ta zveza doseže cilje, ki jih on ne odobrava, presega tisto, kar je potrebno za zagotovitev poštenega ravnotežja med nasprotujočimi interesi in se ne more smatrati, da ustreza zasledovanemu cilju.

Zaradi tega je to kršitev člena 11.

IV. ZATRJEVANA KRŠITEV ČLENA 11 KONVENCIJE, VZETEGA V POVEZAVI S ČLENOM 14

118. Pritožniki so zatrдили, da so iz razlogov, ki so jih že predložili v zvezi z zatrjevano kršitvijo člena 1 Protokola št. 1 Konvencije, vzetega skupaj s členom 14, žrtve diskriminacije – prvič zaradi lastnine, ker se lastniki velikih zemljišč lahko izognejo kakršnimkoli omejitvam njihove pravice do svobode združevanja; in drugič kot ne-lovci, ker je omejitev njihove svobode do združevanja, ki jo je vzpostavil zakon Loi Verdeille, izključno v interesu lovcev.

119. Vlada je ta argument zavrnila, medtem ko ga je Komisija sprejela.

120. Sodišče smatra, da je preverjanje pritožbe po členu 11 v povezavi s členom 14 vsebinsko analogno gornjemu preverjanju, ki se je izvajalo glede na člen 1 Protokola št. 1 in ne vidi nikakršnega razloga, da bi se oddaljilo od prejšnjega zaključka. Omejilo se bo na ugotovitev, da člen L.222-13 Podeželskega zakonika dejansko ustvarja razlike pri obravnavanju oseb v primerljivih situacijah, namreč lastnikov zemljišč ali imetnikov lovskih pravic - tisti, ki imajo v lasti zemljišča velikosti 20 hektarjev ali več v enem kosu, lahko ugovarjajo proti vključitvi svojega zemljišča v lovišča ROLZ in se tako izognejo obveznemu članstvu v zvezi, medtem ko tisti, ki imajo v lasti manj kot 20 ali 60 hektarjev zemljišča, tako kot pritožniki, tega ne morejo.

121. Sodišče meni, da obtožena Vlada ni predložila nikakršne objektivne in razumne utemeljitve za takšno razliko pri obravnavanju, zaradi katere so lastniki majhnih zemljišč prisiljeni postati člani ROLZ, lastnikom velikih zemljišč pa omogoča, da se izognejo obveznemu članstvu, saj lahko izvajajo svojo ekskluzivno pravico do lova na svojem posestvu, ali pa zaradi svojega prepričanja raje uporabijo svoje zemljišče za ustanovitev naravnega rezervata ali parka. Sodišče ugotavlja, da v prvem primeru ni nikakršne razlage zakaj za posestva, ki merijo več kot 20 hektarjev, ni obvezna vključitev v lovišča ROLZ, če je –po zatrjevanjih Vlade – namen ROLZ zagotoviti demokratičen dostop do lova.

Po drugi strani je Sodišče mnenja, da razlika med malimi in velikimi lastniki zemljišč glede svobode uporabe njihovih posestev za drugačne namene kot je lov, nima nikakršne relevantne utemeljitve. In zaključek - prišlo je do kršitve člena 11 Konvencije v povezavi s členom 14.

V.ZATRJEVANA KRŠITEV ČLENA 9 KONVENCIJE

122. Pritožniki so se pritožili zaradi kršitve njihove svobode misli in vesti in se oprli na člen 9 Konvencije, ki določa:

»1. Vsakdo ima pravico do svobode misli, vesti in veroizpovedi; ta pravica vključuje svobodo, da človek bodisi sam ali skupaj z drugimi ter zasebno ali javno izraža svojo vero ali prepričanje v bogoslužju, pouku, praksi ali verskih obredih.

Svoboda izpovedovanja vere ali prepričanja se sme omejiti samo v primerih, ki jih določa zakon, in če je to nujno v demokratični družbi zaradi javne varnosti, za zaščito javnega reda, zdravja ali morale ali zaradi varstva pravic in svoboščin drugih ljudi.«

123. Pritožniki so zatrtili, da se pravice, ki je zagotovljena s členom 9 , ne more zmanjšati na pravico do tega, da se nekdo zapre znotraj svoje hiše ali na svojem posestvu ne da bi mogel izraziti in dati zunanjo materialno obliko svoji moralni opredelitvi. Zaradi tega predstavlja zanje dejstvo, da so bili prisiljeni tolerirati lov na svojem zemljišču, čeprav sami lovu nasprotujejo, kršitev njihove svobode mišljenja.

124. Vlada je kot svoj glavni argument navedla, da ta pritožba *ratione materie* ni v skladu z določbami Konvencije, ker protilovsko in ekološko prepričanje pritožnikov ne spada v obseg veljavnosti člena 9. Podrejeno so zatrtili, da ni bilo nikakršne kršitve.

125. Tako kot Komisija je tudi Sodišče mnenja, da je v luči zaključkov, doseženih z ozirom na člen 1 Protokola št. 1 in člen 11 Konvencije, oba vzeta ločeno in v povezavi s členom 14, ni potrebno izvesti ločene presoje zadeve s stališča člena 9.

VI.UPORABA ČLENA 41 KONVENCIJE

126. Člen 41 Konvencije navaja:

»Če Sodišče ugotovi, da je sklep ali ukrep, ki so ga sprejele sodne oblasti ali katerikoli drug organ visoke pogodbenice povsem ali deloma v nasprotju z obveznostmi, ki izhajajo iz Konvencije in če notranje pravo omenjene pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje za posledice te odločitve ali ukrepa, Sodišče, če je to potrebno, s sklepom nakloni oškodovani stranki pravično zadoščenje.«

A.Škoda

127. Vsi pritožniki so posamezno zahtevali odškodnino v vrednosti 100.000 francoskih frankov (FRF) za pokrivanje vseh škodnih postavk. Nadomestila za stroške in izdatke niso zahtevali, ker jih je pred organi Konvencije brezplačno zastopal g. Charollois.

128. Na obravnavi pred Sodiščem je Vlada zatrtila, da zato, ker ni bil predložen noben listinski dokaz za premoženjsko škodo, ki naj bi jo utrpeli, se lahko vsakršni zahtevek iz tega naslova le zavrne. Glede zatrjevane nepremoženjske škode pa predstavlja kakršnakoli

ugotovitev Sodišča, da je prišlo do kršitev Konvencije, že sama po sebi zadovoljivo pravično zadoščenje.

129. Delegat Komisije glede tega vprašanja ni dajal nobenih izjav.

130. Sodišče ugotavlja, da pritožniki niso predložili nikakršnega dokaza, ki bi lahko podprl njihove zahteve za povračilo premoženjske škode, zato ni primerno, da bi odobrilo kakršnokoli nadomestilo iz tega naslova. Glede na nepremoženjsko škodo pa je Sodišče mnenja, da so na račun ugotovljenih kršitev, pritožniki nedvomno utrpeli nepremoženjsko škodo, ki jo na pravični osnovi ocenjuje na FRF 30.000.

B.Zamudne obresti

131.V skladu s podatki, ki so na voljo Sodišču, je zakonita obrestna stopnja, ki velja v Franciji v času izdaje te sodbe 3,47% na leto.

ZARADI TEH RAZLOGOV SODIŠČE:

1. odloči z dvanajstimi glasovi proti petim, da je prišlo do kršitve člena 1 Protokola št. 1 Konvencije, vzetega ločeno;
2. odloči s štirinajstimi glasovi proti trem, da je prišlo do kršitve člena 1 Protokola št. 1, vzetega v povezavi s členom 14 Konvencije;
3. odloči z dvanajstimi glasovi proti petim, da je prišlo do kršitve člena 11 Konvencije, vzetega ločeno;
4. odloči s šestnajstimi glasovi proti enemu, da je prišlo do kršitve člena 11 Konvencije, vzetega v povezavi s členom 14;
5. odloči s šestnajstimi glasovi proti enemu, da ni potrebno ločeno preveriti pritožbe po členu 9 Konvencije;
6. odloči soglasno, da mora obtožena država vsakemu od devetih pritožnikov v roku treh mesecev plačati vsoto 30.000 (tridesettisoč) francoskih frankov za nepremoženjsko škodo ter da se navadne obresti po letni stopnji 3,47% plačajo od preteka zgoraj omenjenega obdobja treh mesecev do datuma plačila;
7. .zavrne soglasno preostanek zahteve za pravično zadoščenje.

Ta sodba je sestavljena v angleškem in francoskem jeziku in razglašena na javni obravnavi v zgradbi Human Rights Building, Strasbourg, dne 29. aprila 1999.

LUZIUS WILDHABER
predsednik

Maud DE BOER-BUQUICCHIO
namestnica vodje sodne pisarne

V skladu s členom 45 § 2 Konvencije in členom 54 § 2 Poslovnika sodišča so tej sodbi priložena naslednja ločena mnenja:

ločeno mnenje g. Fischbacha glede člena 9;
deloma pritrdilno in deloma odklonilno mnenje g. Caflischa, ki se mu pridružuje g. Pantiru;
deloma pritrdilno in deloma odklonilno mnenje g. Zupančiča;
deloma pritrdilno in deloma odklonilno mnenje g. Traja;
odklonilno mnenje g. Costa.

L. W.
M. B.